

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta pedagogická
Katedra ruského a francouzského jazyka

Bakalářská práce

Povolání (se zaměřením na aktuální slovní zásobu)

Tereza Žižková

Ruský jazyk se zaměřením na vzdělávání
Vedoucí práce Mgr. Jiřina Svobodová, CSc.
Plzeň, 2014

Prohlašuji, že jsem práci vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

V Plzni, 14. dubna 2014

.....

Poděkování

Ráda bych upřímně poděkovala vedoucí práce Mgr. Jiřině Svobodové, CSc. za výstižné připomínky, odborné vedení, cenné rady a trpělivost.

Obsah

Úvod	7
1 Historie povolání.....	9
1.1 Starověká povolání Egypta, Řecka a Říma	9
1.1.1 Písař (переписчик)	10
1.1.2 Rozsvěcovač světla, lampář (зажигатель фонарей, фонарщик).....	10
1.1.3 Těžař stříbra (добытчик серебра).....	11
1.1.4 Organizátor orgií (организатор оргий).....	11
1.1.5 Nosič privilegovaných osob (носильщик привилегированного тела).....	11
1.1.6 Plačka (плакальщик, плакальщица)	11
1.1.7 Sběrač výkalů (стеркорариус)	11
1.1.8 Pohřební klaun (похоронный клоун)	12
1.1.9 Varhaník (органист водяного органа).....	12
1.1.10 Potápěč (уринатор)	12
1.1.11 Odborník na psaní tabulky s prokletím (создатель табличек с проклятиями).....	12
1.1.12 Vedoucí gymnázia (гимназиарх)	12
2.2 Vesnická řemesla v Rusku od 9. do 13. století.....	14
2.2.1 Kovářství (кузнечное дело).....	14
2.2.2 Výroba šperků (ювелирное дело).....	15
2.2.3 Hrnčířství (гончарное дело)	15
2.2.4 Tesařství (плотничье ремесло, плотничество)	16
2.2.5 Obuvnictví (сапожное дело).....	16
2.2.6 Tkalcovství (изготовление тканей).....	16
2.3 Městská řemesla v Rusku od 9. do 13. století	17
2.3.1 Kovářství (кузнечное дело).....	17
2.3.2 Slévárenské řemeslo (литейное дело).....	18
2.3.3 Terání a ražba (ковка и чеканка)	18

2.3.4	Hrnčířství (гончарное дело)	18
2.3.5	Ražení stříbra a zlata (тиснение серебра и золота)	19
2.3.6	Zlacení a inkrustace (позолота и инкрустация)	20
2.3.7	Filigrán (Филигрань)	20
2.3.8	Sklářství (производство стекла).....	20
2.3.9	Kožedělné řemeslo a krejčovství (Кожевенное дело, портняжное дело).....	21
2.3.10	Vydávání knih (книжное дело).....	21
2.3.11	Zpracování dřeva (обработка дерева)	21
2.3.12	Kamenictví (обработка камня).....	22
2.3.13	Zpracování kostí (обработка кости).....	23
2.3.14	Stavitelství (строительство).....	23
2.4	Řemesla, která se vztahují k obživě.....	24
2.4.1	Rybářství (рыболовство)	25
2.4.2	Ovocnářství a zahradnictví (садоводство и огородничество).....	25
2.4.3	Dobytkářství (скотоводство)	25
2.4.4	Včelařství (бортничество)	26
2.4.5	Zemědělství (земледелие).....	27
2.4.6	Vaření soli (солеварение)	27
3	Současnost povolání.....	28
3.1	Současná pracovní situace v Rusku.....	29
3.2	Nežádanější povolání v Rusku	32
3.2.1	Ekonom (экономист)	32
3.2.2	Manažer (менеджер).....	32
3.2.3	Programátor (програмист)	32
3.2.4	Právník (юрист).....	33
3.2.5	Marketing a PR specialista (маркетинг и PR specialista)	33
3.3	Žebříček nejlépe placených povolání v Rusku	33
3.4	Nejvíce a nejméně vážená povolání v Rusku	34
3.5	Nežádanější povolání budoucnosti	35

3.6	Ojedinelá povolání v Rusku	38
3.7	Nově vzniklá povolání	38
3.8	Přechylování v rodě názvů povolání	39
3.9	Názvy povolání z hlediska lingvistického	41
3.9.1	Slova anglického původu	41
3.9.2	Slova latinského, italského a německého původu	42
3.9.3	Slova slovanského původu	43
	Závěr	44
	Resumé	46
	Použitá literatura	48
	Příloha:	I
	Česko - ruský slovníček	I
	Dotazník	VI

Úvod

Výběr povolání lze zařadit k nejdůležitějšímu rozhodnutí v životě každého člověka. Velmi zřídka se jedinci podaří vybrat si na poprvé povolání, se kterým by byl spokojený po celý život. Moderní svět nabízí nepřehledné množství prací, ale současně klade velké nároky na uchazeče o zaměstnání.

Téma bakalářské práce jsem si zvolila, abych si rozšířila obzor při výběru mého budoucího zaměstnání a zároveň se seznámila s různými druhy řemesel a povolání v Rusku. Výběr budoucího povolání znamená pro člověka i výběr životního stylu. V životě každého z nás se ne jednou naskytne tato otázka, a proto by každý měl zvážit své schopnosti, dovednosti i povahové vlastnosti a dobře je zrealizovat. Prvním důležitým krokem je výběr školy, která umožní uskutečnit představy o budoucí práci. Tento krok byl pro mne velkým problémem, jelikož jsem neměla vyhraněné představy o své budoucnosti, nicméně jsem si zvolila obor ruský jazyk, kterému bych se chtěla věnovat při svém zaměstnání.

Cílem bakalářské práce je obeznámení se s jednotlivými povoláními historie, současnosti a budoucnosti, především na území Ruska. Čerpat budu převážně z publikací Borise Rybakova - Řemeslo Staré Rusi a Nikolaje Aristova – Průmysl Staré Rusi. Oba autoři podrobně zpracovali řemesla, která se vyskytovala na území Ruska v období od 9. do 15. století. Boris Rybakov zároveň svou monografií obohatil o řadu ilustrací.

Práce bude rozčleněná do dvou stěžejních kapitol. V první kapitole výstižně charakterizují jednotlivá povolání Starověkého Egypta, Řecka, Říma, městská a vesnická řemesla, která vznikala nebo se vyvíjela se zrodem Kyjevské Rusi. Ve druhé kapitole se pokusím nastínit problematiku při volbě povolání, zejména faktory, kterými se nechají lidé často ovlivnit a parametry, které by se měly při výběru profese zohlednit. Následně se budu věnovat otázkám současné nezaměstnanosti v ruských městech. V kapitole budou dále zahrnuty nově vzniklé názvy profesí, nejžádanější, nejlépe placená, ojedinělá, nejméně a nejvíce vážená povolání, zároveň s nejžádanějšími povoláními budoucnosti, která odrážejí rostoucí ekonomiku Ruska. Pozornost bude rovněž věnována tendencím tvoření a použití názvů povolání v ruštině (přechylování v rodě substantiv) a u vybraných slov zmíníme jejich etymologický původ.

V závěru bakalářské práce budou zařazeny přílohy: česko – ruský slovníček obsahující základní slovní zásobu a dotazník nastiňující pracovní situaci v Moskvě.

1 Historie povolání

Kapitola věnovaná historii povolání je rozdělená do čtyř podkapitol. První podkapitola je orientovaná na dějiny povolání, které sahají až do 4. tisíciletí před naším letopočtem do starověkého Egypta. Povolání typická pro starověký Egypt se rovněž vyskytovala ve starověkém Římě a Řecku. V současné době se s takovými povoláními již nesetkáváme především z důvodu rozvoje vědy, techniky a vynalezení mnohých strojů, které mohou nahradit ruční práci člověka, zbavit ho od těžkých břemen a zvýšit produktivitu výroby.

V Kyjevské Rusi, v období od 9. do 13. století, byl vývojový pokrok řemeslné výroby markantní. V následujících třech podkapitolách budou uvedena řemesla, která se v tomto období vyskytovala ve městech a na vesnicích. Jejich historie je pozoruhodná, nicméně existuje jen několik zdrojů, ze kterých lze informace čerpat. Téměř ve všech publikacích historiků obchod zastiňuje řemeslo a historie řemesla zůstávala dlouhou dobu v ústraní. První zmínka o řemesle se objevuje v souvislosti s mýty o pohanských bozích a hrdinech. Nejstarší zmínku o mýtech spojených se vznikem řemesla lze najít v Kronice Georgije Amartola.¹

Řemeslo lze charakterizovat jako činnost založenou na ruční práci s používáním speciálních nástrojů. Řemeslo a povolání spolu úzce souvisí, řemeslo může být chápáno jako určitá oblast povolání.² Slovo povolání pochází z latinského slova *professio*. Povolání je druh pracovní činnosti, která vyžaduje určitou přípravu a je obvykle zdrojem existence.³

1.1 Starověká povolání Egypta, Řecka a Říma

V této podkapitole se pokusím nastínit existenci starověkých povolání tak, jak existovala a vyvíjela se ve Starověkém Egyptě, Řecku a Římě. Objevují se zde povolání, která se v současné době nevyskytují jako například odborník na psaní tabulek s prokletím, pohřební klaun, písař, rozsvěcovač světla a plačka. U každého názvu je v závorce uváděn jeho překlad do ruštiny. Údaje budou čerpány především z internetového zdroje: Starověká povolání Egypta, Řecka a Říma.

---

¹ Б. А. Рыбаков, Ремесло Древней Руси, Академия наук СССР, 1948. s. 7

² J. Říman a kolektiv, Malá československá encyklopedie, V. svazek, Praha, Academia, 1987. s. 462

³ А. М. Прохоров и коллектив, Советский энциклопедический словарь, Москва: Советская Энциклопедия, 1980. s. 1086

1.1.1 Písař (переписчик)

Písař byla osoba znalá psaním různými druhy písma, která se profesionálně zabývala kaligrafickým nebo mechanickým opisováním textů. Jeho povolání patřilo k nejprestižnějším, jelikož písaři byli součástí faraónova dvora. Toto povolání se dědilo z generace na generaci. Písaři byli velice žádaní, a proto byli osvobozeni od placení daní a do služby v armádě.

1.1.2 Rozsvěcovač světla, lampář (зажигатель фонарей, фонарщик)

Každý večer chodili po ulicích rozsvěcovači světel, kteří ohněm zažehávali lucerny na každém rohu ulice, brzy ráno světla chodili zhasínat. Tato profese nevyžadovala speciální dovednosti, a proto ji vykonávali především starší lidé.

Obrázek 1: Lampář (<http://zpravy.idnes.cz/lampar-se-opet-vydal-do-prazskych-ulic-dhf>)

Dnes se **lampáři** opět v některých městech vydávají za soumraku, aby rozsvětili světla luceren. Tak např. v ulicích staré Prahy můžeme potkat lampáře, který rozsvěcuje při svých pochůzkách na rohu Celetné a Ovocného trhu plynové osvětlení během adventních dnů. Éra plynových lamp skončila v Praze teprve v r.1985, ale od r.2002 se do historického centra opět postupně vrací. Plynové lampy se sice dají rozžehnout i automaticky pomocí spínacích hodin stejně jako běžné elektrické osvětlení, ruční rozsvěcení má však stále své slavnostní kouzlo a je lákadlem zvláště pro turisty. Návratem luceren do Starého Města se Praha připojila k dalším významným metropolím, které toto romantické osvětlení zachovaly. Největší počet plynových lamp, téměř čtyřicet tisíc, je v Berlíně. V Praze jich je nyní kolem pěti set (Jan Rafaj ze společnosti Eltodo, pro časopis Metro)⁴.

Obrázek 2: Lampář

(<http://brestcity.com/blog/vremya-zazhzeniya-fonarej>)

⁴ iDnes.cz: Lampář se opět vydal do pražských ulic. [online]. [cit. 2014-04-03]. Dostupné z: <http://zpravy.idnes.cz/lampar-se-opet-vydal-do-prazskych-ulic-dhf>

Rovněž v běloruském Brestu se vžila podobná tradice, která se stala rituálem, vyvolávajícím nebývalý zájem místních obyvatel a turistů. Od r. 2009 každý den se po pěší zóně pohybuje člověk s žebříkem v rukou oblečený do stejné uniformy, jakou nosil lampář před sto lety a rozsvěcuje 19 plynových lamp.⁵

1.1.3 Těžář stříbra (добытчик серебра)

Ve Starověkém Římě se těžilo stříbro ručně v hlubokých dolech. Vzhledem k vysokým teplotám se v těchto místech vyskytovaly jedovaté plyny a v těchto podmínkách nebylo možné přežít déle než 3 měsíce. Římané nebyli znepokojeni vysokou úmrtností mužů v těchto dolech, jelikož dělníci byli otroci.

1.1.4 Organizátor orgií (организатор оргий)

Práci organizátora orgií v tehdejší době lze v současnosti přirovnat k povolání manažera. Slovo orgie označovalo skvostnou večeři s libacemi, jídlem a ženami. Organizátor orgií musel zajišťovat nákupy, zařídit místnost, kde se orgie budou konat, poskytnout pokoje hostům a pozvat ženy. Bylo to neúctyhodné povolání, organizátoři byli nenáviděni, ale lidé často využívali jejich služeb. Orgie se staly symbolem divoké požívačnosti, nevázanosti a nespoutané prostopášnosti.

1.1.5 Nosič privilegovaných osob (носильщик привилегированного тела)

Povolání těchto lidí bylo fyzicky velice náročné, neboť úkolem nosičů bylo přenášení jejich pánů na určené místo. Vzhledem k tomu, že byli často ozdobeni těžkými šperky, hmotnost břemena se razantně zvyšovala.

1.1.6 Plačka (плакальщик, плакальщица)

Plačky jsou známé už ze Starověkého Egypta. Byli to profesionální lidé, kteří truchlili na pohřbech. Za pláč a nářky dostávali finanční odměnu. Muslimové na východě, na rozdíl od Starověkých Egyptanů, mohli mít plačky pouze ženy.

1.1.7 Sběrač výkalů (стеркорариус)

Ve Starověkém Římě byl vynalezen prototyp kanalizace, která nebyla centrální, ale byla individuální u každého domu. Sběrači výkalů měli za úkol tento nahromaděný odpad odstranit.

---

⁵ БрестCITY: Брестский фонарщик зажигает фонари. [online]. [cit. 2014-04-03]. Dostupné z: <http://brestcity.com/blog/vremya-zazhzeniya-fonarej>

1.1.8 Pohřební klaun (похоронный клоун)

Toto povolání existovalo již ve Starověkém Římě. Pohřební klaun měl za úkol rozptylovat a zabavit hosty na pohřbu.

1.1.9 Varhaník (органист водяного органа)

Varhaník hrál na speciální vodní varhany, které byly vynalezeny ve 2. století před naším letopočtem v Alexandrii. Varhany vydávaly zvuky s pomocí vodního tlaku. Tento nástroj i varhaníci byl velmi populární. Na varhany se obvykle hrálo na různých hostinách a oslavách.

1.1.10 Potápěč (уринатор)

Úkolem potápěče bylo zabývat se pracovní činností pod vodou v hloubce větší než 30 metrů. Nejčastěji se potápěli proto, aby upevnili stavební konstrukci. Tato práce byla velmi vážná, dobře placená, ale také velice fyzicky náročná.

1.1.11 Odborník na psaní tabulky s prokletím (создатель табличек с проклятиями)

Ve Starověkém Řecku a Římě uměli číst a psát pouze někteří lidé, proto k vytvoření tabulky s prokletím potřebovali specialistu. Lidé věřili, že když tabulku s prokletím přinesou do kostela a pomodlí se, božstvo vyplní, vzkaz na této tabulce. Toto povolání bylo velmi prestižní a vážené.

1.1.12 Vedoucí gymnázia (гимназиарх)

Atletika byla ve Starověkém Řecku považovaná za významný sport. Aby se mohl muž stát atletem, musel dovršit věku alespoň třiceti let a nesmělo mu být více než šedesát let. Důležité bylo, aby měl atlet vážené a významné postavení ve společnosti. Hlavním úkolem vedoucího gymnázia, kterého volili na jeden rok, bylo vychovat a učit tyto atlety a také organizovat soutěže. Aby sportovci provozující atletiku vypadali reprezentativně, vedoucí gymnázia jim umýval těla a mazal je speciálními oleji.⁶

Na základě prozkoumání těchto povolání jsme se mohli dozvědět, že všechna byla v minulosti velmi vyžadována a populární, v dnešní době se ale nevyskytují. Starověká povolání Řecka, Říma i Egypta měla vliv na rozvoj jiných profesí. S vývojem technologií

---

⁶ Древние профессии Египта, Греции и Рима. [online]. [cit. 2013-11-20]. Dostupné z: <http://www.irk.ru/job/articles/20120312/profession/>

postupně zanikala, ale zároveň podnítila vznik nových profesí, které vyžadovaly další odborníky.

Z uvedených povolání se v Rusku vyskytovali **plačky** a **písaři**, kteří byli známí ve Staré Rusi od 11. století. K vymizelým ruským povoláním lze zařadit ještě např. tyto: **плевальщики**, kteří vysévali řepu, **косари**, kteří kosili trávu, **коробейники** neboli trhovci, **скоморохи** neboli klauni zabývající se bavením lidí na ulici, **извозчики** a **ямщики**, což byly vozkové, kteří převáželi lidi i zboží, dále **дегтекуры**, kteří získávali dehet z březové kůry, jež se používal pro výrobu černé kůže a k impregnaci dřeva.⁷

Z dnes již zapomenutých povolání můžeme ještě jmenovat např. **stavěče kuželek (установщик кеглей для боулинга)**. Povolání patřilo k poměrně těžkým, hlučným a málo placeným. Na tuto práci byly zpravidla najímány děti.

K neméně zvláštním patřili lidé, kteří chodili budit druhé, měli stanovenou určitou trasu, klepali na okna svých klientů dlouhou tyčí, házeli kaménky do oken a křičeli z plných sil, aby se přesvědčili, že se jim podařilo vzbudit ty, kteří si nepřáli zaspát do práce. Tato profese se nazývala **человек-будильник**.

V zimě, když byly silné mrazy, na ulicích měst se objevovali tzv. **řezači ledu (резчик льда)** a přiváželi vysekané kusy ledu ze zamrzlých jezer. Při práci jim hrozilo prochlazení a v případě, že spadli do prohlubně, riskovali svůj život. Led se používal k chlazení potravin v dobách, kdy nebyla ještě známa lednice. V Plzni se např. v pivovare používá led, který se vysekával za mrazivých dnů na Boleveckém rybníce.

Ještě před rozvojem automobilové dopravy a dopravy po železnici se dříví splavovalo po řekách, na kterých pracovali **voraři (переправщики бревен)**.

Donedávna v Rusku i jinde pracovali operátoři-spojovatelé telefonních hovorů na telefonních ústřednách (**оператор коммутатора, телефонист /телефонистка на коммутаторе**).

Obrázek3: Telefonista (<http://www.delfi.lv/biznes/bnews/chelovek-budilnik-i-esche-devyat-bolee-ne-suschestvuyuschih-professij-a-zhal.d?id=44277895>)

⁷ Блог Бориса Косенко - СЛАВЯНЕ: Профессии Древней Руси. [online]. [cit. 2014-02-05]. Dostupné z: <http://slavyane.org/history/professions-rus.html>

Snad k nejpodivnějším povoláním patřili **похитители трупов** (zloději mrtvol), kdy doktoři z nemocnic a univerzit najímali lidi, aby vykrádali hroby s nebožtíky, ostatky zemřelých používali k provádění různých lékařských experimentů a výzkumů, v dobách, kdy v Evropě řádily choroby přenášené krysami, k prestižním povoláním patřili rovněž loviči krys (**крысоловы**)⁸.

1.2 Vesnická řemesla v Rusku od 9. do 13. století

Sestavení seznamu všech povolání té doby je nelehkým úkolem. Dostupných zdrojů o řemeslech ve Staré Rusi existuje jen velmi málo. Pokusím se shrnout neodmyslitelná řemesla, která k této době bezvýhradně patří. Čerpat budu především z publikace Řemeslo Staré Rusi, ve které autor Boris Rybakov detailně popisuje řemesla, která existovala od 9. do 15. století, dále čerpám údaje z publikace Průmysl Staré Rusi, jejímž autorem je Nikolaj Aristova.

Pro lepší orientaci v historii, rozdělím řemesla do tří podskupin, jež budou zahrnovat jednotlivá řemesla typická pro oblasti města a vesnic. Třetí podskupina bude zaměřená na řemesla, která se zabývala získáváním obživy ve městech i na vesnicích. Dělení je důležité, protože řemesla byla odlišná stejně jako používané techniky a pracovní pomůcky. Pozornost věnuji zejména používaným nástrojům, výrobkům a postupům v dané řemeslné oblasti. U většiny řemesel bude datován jejich přibližný zrod na území Ruska. U názvů uvedu překlady jednotlivých řemesel.

1.2.1 Kovářství (кузнечное дело)

Historie tohoto řemesla sahá až do 3. tisíciletí před naším letopočtem.

Ve Staré Rusi byl kovář považován za prvního řemeslníka – specialistu. Kovářské řemeslo obestíralo množství různých legend a pověr. Kovář jinak přezdívaný kouzelník byl pod ochranou boha kovářství Svaroga. Mohl ukovat pluh nebo meč, uzdravovat nemocné a také vyhánět zlé duchy z vesnice.

---

⁸Бизнес: Человек-будильник и ещё девять более не существующих профессий. [online]. [cit. 2014-04-03]. Dostupné z: <http://www.delfi.lv/biznes/bnews/chelovek-budilnik-i-esche-devyat-bolee-ne-suschestvuyuschih-professij-a-zhal.d?id=44277895>

Kováři ke zhotovení výrobků nejčastěji používali bahenní rudu, která se nacházela na území Východoslovanských kmenů a byla nejvíce rozšířena po celé západní Evropě.

Ke své práci kovář potřeboval pec, dmychadlo, kovářské kleště velké a malé, kovadlinu, kovářské kladívko a kladivo.⁹

1.2.2 Výroba šperků (ювелирное дело)

Nejstarší metoda výroby šperků byla odlévání kovu. Kov tavili v hliněných tyglíkách, což jsou speciální nádoby přizpůsobené vysokým teplotám.¹⁰ Roztavený kov pak nabírali lžící, která se nazývala льячка. Льячка byla vyrobená z hlíny a měla dřevěnou rukojeť. Lžící s kovem zahřívali nad ohněm a následně kov nalili do formy. Jakost hotového výrobku závisela na kvalitě formy, která byla odlita z různých materiálů, většinou z kamene, hlíny, vosku nebo písku.¹¹ Formy na odlévání se vyráběly jednostranné nebo oboustranné. Jednostranné formy se z vrchu zakrývaly vápencovou destičkou, díky tomu přední strana byla reliéfní a opačná strana byla hladká. U dvoustranných forem byly obě části tvarované. Tyto formy se vyráběly z měkkých hornin jako je vápenec, pískovec nebo břidlice.¹²

1.2.3 Hrnčířství (гончарное дело)

Hrnčířství je rukodělné řemeslo, které zpracovává speciální hlínu. Povolání pochází ze Starověkého Egypta, kde psali na tenké hliněné destičky zákony, účty, vzkazy i první knihy.¹³

Ke zhotovení některých hliněných výrobků řemeslníci potřebovali hrnčířský kruh. Původní hrnčířský kruh, vyrobený ze dřeva, se v Rusku objevil v 9. století a skládal se ze dvou otočných kol. Na horním kole se tvarovala hlína a dolní kruh sloužil k jeho otáčení. Hrnčíři při práci potřebovali skalpel, kružítko, jehlu, lžící a stěrku. Hotový výrobek nejprve vysušili na slunci a následně vypálili v peci nebo na otevřeném ohni. Na vesnicích stavěli pece pod zemí, kde keramické výrobky obložili zapálenou slámou a dřevem. Po vypálení výrobek potřeli sádkem, aby nepouštěl vodu a poté ho dali znovu do pece.¹⁴

---

⁹ Б. А. Рыбаков, Ремесло Древней Руси, Академия наук СССР, 1948. s. 123 - 136

¹⁰ Тамtéž s. 143

¹¹ Б. А. Рыбаков, Ремесло Древней Руси, Академия наук СССР, 1948. s. 143 - 145

¹² Тамtéž s. 147 - 149

¹³ А. И. Поверин, Гончарное дело, Чернолощеная керамика, Москва, Культура и традиции, 2002. ISBN:5-86444-102-3. s. 5

¹⁴ Тамtéž s. 24 – 34.

1.2.4 Tesařství (плотничье ремесло, плотничество)

Tesaři se zabývali především činností spojenou se zhotovováním dřevěných konstrukcí pro stavební práce. Pocházeli z vesnic, ale pracovali pouze ve městech. Nejčastěji používané nástroje při zpracování dřeva byla: sekera, hoblík, dláto a teslice. S rozvojem kovářství se sekera začala používat jako nástroj k těžbě dřeva i jako tesařské nářadí. Teslice je jednostranně zbrošené náčiní, které se podobá motyce, s její pomocí vyrovnávali povrch desky, vytvářeli žlaby a okapy nebo vyráběli dřevěné loďky. Nebyly nalezeny žádné důkazy o používání pily na vesnicích.

1.2.5 Obuvnictví (сапожное дело)

Obuvnictví nebo též ševcovství je řemeslo, které se zabývá výrobou obuvi. K výrobě bot používali kůži, srst a kůru.

První obuv, která se nosila v Rusku, byly láptě. Láptě se vyráběly především z lýčí (lipového, jilmového), někdy také z březové kůry nebo konopných vláken. Lýková obuv byla známá především u západních a východních Slovanů a nosili ji pouze rolníci na vesnicích. Láptě se pletly různými způsoby, od paty nebo od špičky, s rovnými nebo šikmými čtverci.

Ve 12. století se začaly šít teplé zimní boty - сапоги s pevnou podrážkou na podpatku. Сапоги nosili pouze panovníci, bojaři a významní lidé. Zhotovené byly z barevného safiánu, sametu nebo saténu, zdobené byly zlatými nitěmi, perlami a drahokamy.¹⁵

1.2.6 Tkalcovství (изготовление тканей)

Tkalcovství je řemeslo, při kterém se vytváří tkanina. Základními materiály k výrobě látky byly len, konopí a ovčí vlna. Len byl známý již v Egyptě ve 3. tisíciletí před naším letopočtem.

Len nejprve vytrhli ze země i s kořeny, usušili a odstranili semena. Takto opracovanou rostlinu rozprostřeli na trávě a nechali ji navlhnout. Tento proces trval až několik týdnů. Mokrý len následně usušili na slunci nebo v pecích, stonky rozlámali a vyčesali z nich vlákna. Z vláken poté upředli přízi, kterou spřádaly pouze ženy na kolovratech s ručním vřetenem.¹⁶

---

¹⁵ В. Х. Лиюкумович, Конструирование обуви, Легкая индустрия Москва, 1975. с. 5 - 8

¹⁶ А. Н. Курилович, Белорусское народное ткачество, Академия наук Белорусской ССР, Наука и техника, 1981 с. 20 - 23

1.3 Městská řemesla v Rusku od 9. do 13. století

1.3.1 Kovářství (кузнечное дело)

Kovářské řemeslo ve městech bylo více rozvinuto než na vesnicích, kováři měli větší znalosti a lepší dovednosti. Kovat ze železa dokázali krajkované vzory, jehly, šípy i miniaturní nýty.

Kováři měli více druhů kladiv, než vesničtí kováři. Používali kladiva se zaostřeným krajem, která sloužila k rozseknutí železa. Některá měla pevnou železnou rukojeť, protože dřevěná rukojeť v roztaveném kovu rychle shořela. Existovaly dva druhy kovářských kleští. K dispozici měli obyčejné kleště středních rozměrů stejně jako na vesnicích, ale i kleště o rozměru 80 metrů určené k monstrózním výkovkům.

Předměty a nástroje, používané na vesnicích i ve městech, které nejčastěji kováři vyráběli:

- 1) Zemědělské nástroje: pluh, radlice, kosy, srpy, sekery.
- 2) Řemeslnické nářadí: nože, dláta, pily, nůžky, hoblíky.
- 3) Běžně používané předměty: hřebíky, sponky, jehly, spony, váhy, kotle, zámky, klíče, křesadla, obruče věder, řetězy.
- 4) Zbraně a brnění: meče, štíty, kopí, šípy, šavle, bojové sekery, helmy, brnění, kuše, podkovy pro koně, třmeny a ostruhy.

Náročnou práci kováři vykonávali při výrobě zámků a zbraní. Jednou z nejstarších zbraní je meč, který sloužil jako bodná a sečná zbraň. Meč se skládá ze tří částí: rukojeť, čepel a pochva. Většina rukojetí mečů se vyráběla v Rusku a byly bohatě zdobené stříbrem nebo zlatem. Další běžně používanou zbraní byla šavle, která byla v Rusku známá od 9. století a v 16. století se stala dominující chladnou zbraní. Chladné zbraně jsou sečné, bodné, úderné a řezné zbraně určené k boji zblízka.¹⁷

---

¹⁷ Б. А. Рыбаков, Ремесло Древней Руси, Академия наук СССР, 1948. s. 206 - 226

1.3.2 Slévárenské řemeslo (литейное дело)

Slévárenství se zabývá výrobou odlitků z oceli, litin a neželezných kovů.¹⁸ Slévárenství ve městech a na vesnicích se v 9. a 10. století nelišilo, odlévali do voskových forem a později do pevných odlévacích forem, vyrobených většinou z hlíny nebo kovu. Od 11. století se techniky slévárenství začaly lišit. Ve městech vyřezávali formy speciálními rydly, zatímco na vesnicích formy tvarovali rukama.¹⁹ Ve městech k odlévání nejčastěji používali zlato, stříbro, měď, cín a olovo. Z těchto rud odlévali meče, kopí, brnění, štíty, helmy a zvony. Šperky, číše a přibory odlévané ze zlata a stříbra vlastnili pouze bohatí panovníci. Zlatem a stříbrem zdobili hrobky, ruské ikony, dveře, střechy a interiéry v chrámech.²⁰

Slévárenské řemeslo bylo rozšířené po celé zemi. Většina rudných nalezišť se nacházela na jihu, například v Suzdalu, Vladimiru, Kyjevě a v Černigově.²¹

1.3.3 Tepání a ražba (ковка и чеканка)

Častým městským řemeslem vedle slévárenského řemesla bylo tepání a ražba, na rozdíl od vesnic, kde se tato řemesla vyskytovala velmi zřídka. Tepání je technika uměleckého zpracování kovů, především stříbra, zlata a mědi. S tepáním kovů souvisí ražba, která vznikla v severních Ruských městech na přelomu 9. a 10. století. Nejjednodušší ražba spočívá v tom, že ornament vyrazili na jednu stranu mince nebo medaile. U složitější ražby se ornament razí z obou stran, což vytvoří reliéfní obraz na povrchu, který se následně do detailu upravuje.²²

1.3.4 Hrnčířství (гончарное дело)

Hrnčířství ve městech se od vesnického lišilo větší různorodostí tvarů a pečlivější úpravou. Ve městech se prvně začal využívat hrnčířský kruh, jehož použití se rozšířilo do knížecích dvorů a do vesnic. Městští hrnčíři, na rozdíl od vesnických, vyráběli nádoby na hrnčířském kruhu se stěnami tenčími až o 5 milimetrů. Při zdobení používali řadu složitých dekorativních technik.

---

¹⁸ J. Říman a kolektiv, Malá československá encyklopedie, V. svazek, Praha, Academia, 1987. s. 671

¹⁹ Б. А. Рыбаков, Ремесло Древней Руси, Академия наук СССР, 1948. s. 245 - 246

²⁰ Н. Аристов, Промышленность Древней Руси, Санкт-Петербург, 1866. s. 111 - 123

²¹ Б. А. Рыбаков, Ремесло Древней Руси, Академия наук СССР, 1948. s. 238 - 239

²² Тамtéž s. 278 - 291

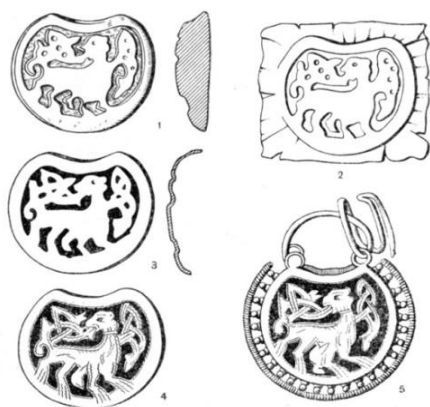
Na vesnicích vypalovali keramiku v domácích pecích postavených v zemi, kdežto ve městech používali speciální cihlové pece, ze kterých byla keramika jasně červená nebo sytě žlutá.

Sortiment hrnčířských výrobků byl velmi rozmanitý. Vyráběli například hrnky, džbány s jedním nebo dvěma uchy, mísy, cihly, ozdobné destičky, ale také hračky. V Doněcku byla objevena dílna, ve které vyráběli hliněné figurky medvěda, býka, psa, kočky, ptáka i člověka.²³

1.3.5 Ražení stříbra a zlata (тиснение серебра и золота)

Technika ražení stříbra získala význam s rozšířením používání černi. Pod černí bylo nejčastěji stříbro, protože dávalo výraznost a jasnost obrázku. V Kyjevské Rusi odborníci obvykle postupovali tak, že na stříbrnou destičku namalovali obrysy obrázku a pozadí okolo černili tak, aby obrázek vyniknul.

Ražba byla prováděna na tenkých listech zlata a stříbra, které položili na kovové matrice a otiskli obraz. Na povrch listu, na němž byl otisknut obrázek, obvykle dávali olovenou destičku, kterou zatloukali kladivem, aby vyplnili všechny prohlubně. Plasticita olova napomáhá k přesné podobě tvaru na obrácené stříbrné straně. Po dokončení ražby vznikne destička se dvěma obrázky. Na přední straně je obrázek matrice a na zadní straně se nachází tentýž obrázek v opačné podobě.²⁴

Obrázek 4: Stádia ražby: 1 – měděná matrice, která sloužila k ražení; 2 – vyražený vzor; 3 – černění pozadí obrázku; 4 – očištění černi a vyřezání kontur obrázku dlátem; 5 – hotový výrobek

(Б. А. Рыбаков, Ремесло Древней Руси, s. 306)

²³ Tamtéž s. 342 - 355

²⁴ Tamtéž s. 301

1.3.6 Zlacení a inkrustace (позолота и инкрустация)

Zlacení bylo nejvíce rozšířené v 9. a 10. století. Nejprve vykovali železný nebo měděný výrobek, pak vyřezali obrázek a poté pokryli silnou vrstvou zlata.

Inkrustace se objevila na přelomu 10. a 11. století. Jedná se o vyřezávání ornamentů do horkého železa tenkým dlátem. Železo pozlatili nebo pokrývali stříbrem. Inkrustací zdobili především helmy a zbraně.²⁵

Obrázek 5: Helma Jaroslava Vsevolodoviče zdobená inkrustací

(<http://swordmaster.org/2012/12/31/russkie-dospehi-i-oruzhie.html>)

1.3.7 Filigrán (Филигрань)

Filigrán je zlatnická technika uměleckého zpracování kovu, která užívá různě splétané tenké stříbrné nebo zlaté drátky.²⁶ Tato technika se v Kyjevské Rusi objevila na konci 9. století.²⁷

Obrázek 6 Filigrán

(<http://welemudr.ru/?p=2865>)

1.3.8 Sklářství (производство стекла)

První zmínka o sklářství pochází již ze Starověkého Egypta. V Rusku se sklářství datuje od 9. století. Ze skla vyráběli náramky, ozdoby, korálky a kalichy. Výroba skla je považována za výhradně městské řemeslo.

Ke zhotovení skleněného výrobku potřebovali jemný říční písek, uhličitán draselný, získaný z popela stromů, kuchařskou sůl a vápno. Součástí výroby skla bylo barvení známé od 11. století. Zelenou barvu získali pomocí oxidu měďnatého, žlutou barvu pomocí síry nebo uhlí a fialovou barvu pomocí oxidu manganického neboli pyroluzitu. Všechn tento materiál byl sklářům k dispozici ve velkém množství.

²⁵ Б. А. Рыбаков, Ремесло Древней Руси, Академия наук СССР, 1948. s. 323 - 325

²⁶ В. Квасил а коллектив, Малá чeskoslovenská encyklopedie, II. svazek, Praha, Academia, 1985. s. 429

²⁷ Б. А. Рыбаков, Ремесло Древней Руси, Академия наук СССР, 1948. s. 330

1.3.9 Kožedělné řemeslo a krejčovství (Кожевенное дело, портняжное дело)

Kůže je nejstarší přírodní materiál používaný na výrobu oděvů, obuvi, koňských sedel, toulců a vazeb knih. Lidé, kteří kůži zpracovávali, se nazývali koželuhové. Nejčastěji opracovávaná kůže byla z koz, koní a volů. Pro kůži užívali slova кожа, усмие (усма, усние), хъз, чревие. Slovo хъз vyznačuje kozí nebo koňskou kůži. Slovo кожа označovalo neopracovanou kůži, усмие označovalo opracovanou kůži připravenou k výrobě obuvi a чревие je měkká kůže, která se nachází na břiše zvířete. Z této měkké kůže většinou šili obuv.

Důležitý proces opracování kůže se nazývá činění. Činění je složitý výrobní postup, při němž se mění odchlupená kůže (holina) na vyčiněnou kůži (useň). K činění potřebovali speciální extrakty, například квас усниан. Činění kůže doprovázelo jejich měknutí, což bylo mechanické mačkání rukama. Takto opracovanou useň nařezali a sešily.

Z usně vyráběli především podešev obuvi. Mimořádnou práci koželuhové zastávali při výrobě zeleného a červeného safiánu, ze kterého vyráběli tzv. сапоги a při výrobě pergamenu. Pergamen vyráběli z telecí nebo jehněčí kůže speciálně zpracované a vyhlazené.

S obuvnictvím je úzce spjaté krejčovství. Krejčí šili oděvy z plátna a drahé látky si nechávali dovést ze zahraničí. Tyto látky zdobili různými zlatými a stříbrnými výšivkami nebo hedvábnými nitěmi.

1.3.10 Vydávání knih (книжное дело)

Významným městským řemeslem bylo vytváření knih, kde je text fixován na různém materiálu (pergamenu nebo papíru) v podobě listů pomocí grafických znaků (písmen nebo obrazců). Listy jsou spojeny ve hřbetu knihařskou vazbou.

Na vytváření knih se podíleli koželuhové, kteří vyrobili pergamen, písaři, umělci, kteří se zabývali kresbou a knihaři, kteří vyráběli vazbu knih.²⁸

1.3.11 Zpracování dřeva (обработка дерева)

Domy, městské hradby, mosty, věže a všechny stavby, které se nacházely v Kyjevské Rusi, byly většinou postaveny ze dřeva. Nejen stavby, ale také nábytek, koňské povozy, nádoby i nářadí byli dřevěné. Výrobou a opravami stavebních konstrukcí se zabývají tesaři. Truhláři zhotovují dřevěný nábytek, nádoby, nářadí, okna a dveře.

---

²⁸ Б. А. Рыбаков, Ремесло Древней Руси, Академия наук СССР, 1948. s. 398 - 407

Tesaře nazývali древоделами, truhláře теслями a odborníky na stavbu velikých budov городники nebo také огородники.

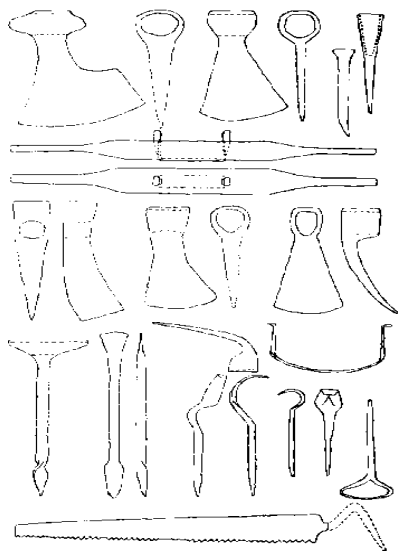
Škála nářadí byla rozmanitá. Kromě sekery, dláta, vrtáku, poříze, teslice a hoblíku ve městech při práci používali ruční pilku.

Dláto je železný ruční nástroj určený k obrábění dřeva, tvar břitu je šikmo seříznutý nebo špičatý. Nezbytným doplňkem dláta byla teslice, kterou vydlabávali větší kusy dřeva, například lodě a necky. Dláto bylo vhodné pro jemnou práci a na vytváření děr.

Poříz je skoba s ostrými hranami a se dvěma rukojetmi, používaný na hoblování dřeva a seškrabávání kůry.

Ruční pilka se vyskytovala pouze ve městech a byla vhodná pro drobné truhlářské práce a vyřezávání kostí.

V 11. století se zpracování dřeva rozdělilo do jednotlivých řemesel: lodní stavitelství, tesařství, truhlářství, soustružnictví, bednářství a vyrábění sudů.²⁹

Obrázek 7: Nástroje na opracování dřeva (sekera, dláto, hoblík, poříz, teslice, vrták a ruční pilka)

(<http://podelise.ru/docs/index-25367338-1.html?page=5>)

1.3.12 Kamenictví (обработка камня)

Kameník je řemeslník, který zpracovává kámen. Na přelomu 11. století se kamenictví rozdělilo do jednotlivých řemesel. Někteří kameníci se zabývali stavebními pracemi, stavěli chrámy, paláce, věže, hradby, lázně a kostely, ostatní zastávali drobnější práci. Vyráběli například náhrobní kameny, sochy a ikony.

Kameníci především opracovávali mramor, žulu, pískovec, vápenec, břidlici.

²⁹ Б. А. Рыбаков, Ремесло Древней Руси, Академия наук СССР, 1948. s. 407 - 413

Významné památky, postavené z kamene: Chrám Zesnutí přesvaté Bohorodice v Kyjevě je první chrám postavený z kamene, jeho stavba začala v roce 989 (церковь Успения Пресвятой Богородицы), Dmitrievský chrám ve Vladimíru (Дмитриевский собор), Chrám svaté Sofie v Kyjevě postavený v 11. století (Собор Святой Софии neboli Софийский собор), Chrám Pokrova na Nerli postavený ve 12. století (Церковь Покрова на Нерли), Chrám Archanděla Michaela postavený ve 12. století (Церковь Михаила Архангела).³⁰

1.3.13 Zpracování kostí (обработка кости)

Zpracování kostí bylo náročné z důvodu tvrdosti materiálu. K opracování kostí používali pilu, dláto, vrták a nůž. Pila sloužila především k výrobě hřebenu, kde bylo za potřebí mezi jednotlivými zuby vytvořit mezeru několik milimetrů. Pila měla při zpracování kostí široké využití, dokonce ani při zpracování dřeva se pila tolik nevyužívala. Ke zhotovení rozměrných věcí z kostí sloužil soustruh, jeho podoba není známá, protože se nedochovaly žádné archeologické nálezy.

Z kostí vyráběli: rukojetě mečů a nožů, hrací kostky, šachy, hřebeny do vlasů, knoflíky, ikony, vyřezávané krabičky na koření a šperky tzv. пиксиды.

Jako materiál k vyřezávání sloužili kosti velikých zvířat, rohy a kly mrože. Kly z mrože byly vzácnější než kosti ze slona. V ruských bylinách je nazývaly рыбий зуб. Darování klů z mrože se vyrovnalo daru drahých kožešin, rychlých koní a kovaných sedel.³¹

1.3.14 Stavitelství (строительство)

Největšího rozkvětu dosáhlo stavitelství v letech 1016 - 1054 za vlády Jaroslava Moudrého. Souběžně se vyvíjela dřevěná a kamenná architektura, přičemž dřevěná architektura převládala a měla vliv na vývoj kamenných staveb. Hlavní stavební materiál dřevo se používalo na všechny typy budov, domů, hradeb a kostelů.

Ruská rolnická architektura byla bohatá a rozmanitá. Tvořila se několik století a je v každé oblasti specifická stejně jako řezba, která zdobila domy.

Dřevěné domy na severu byly vysoké, často dvoupatrové s mnoha malými okny. K domům byly připojeny kůlny a sklady potravin.

---

³⁰Н. Аристовъ, Промышленость Древней Руси, Санкт-Петербург, 1866. s. 101 - 106

³¹Б. А. Рыбаков, Ремесло Древней Руси, Академия наук СССР, 1948. s. 413 - 416

Sibiřské prostorné domy byly často stavěny z cedru nebo jedle. Ve většině domů byly až čtyři světnice, někdy dokonce několik domů spojili chodbou, aby získali větší prostor pro velkou rodinu. Domy stavěli záměrně prostorné, aby je chránili před nepříznivými vlivy Sibíře.

Na dolním toku Volhy byly tzv. сказочные терема, pohádkové domy na kterých byly vyřezané květy, listy, ptáci, víly a jiné motivy přírody. Reliéfní řezbu do dřeva nazývali корабельной.³²

Architektura kamenných staveb ve Starém Rusku je převzatá z Byzance. V 10. století se začaly stavět kamenné chrámy a od 12. století z kamene stavěli obranné zdi okolo měst. Typické pro toto období bylo používání bílých kamenů, tzv. bělokamenné stavby.

V Kyjevě, Perejaslavli a Černigově jako dekorativní materiál používali červenou břidlici. Červená břidlice měla odstín fialové a růžové barvy. V Novgorodě používali k dekoraci vápencové dlaždice.³³

Obrázek 8: Chrám svatě Sofie v Kyjevě
(<http://givetour.ru/countries/ukraine/sights>)

1.4 Řemesla, která se vztahují k obživě

Pro ekonomiku v Rusku byly v období od 9. do 13. století důležitými řemesly rybolov, včelařství a lov. Srst lišek, bobrů, kun, vyder, sobolů, stejně jako med, vosk a ryby vyváželi do zahraničí, zatímco ovocnářství, zahradnictví a dobytkařství sloužilo výhradně pro vlastní potřeby. V této podkapitole uvedu používané techniky, plodiny, které pěstovali, dobytek, který chovali a oblasti, ve kterých řemesla provozovali. Vedle názvů řemesel budou v závorkách uvedeny jejich překlady.

³² П. А. Раппопорт, Строительное производство Древней Руси X-XIII в., Наука, Санкт-Петербург, 1994, ISBN 5-02-027357-0. s. 88 - 95

³³ П. А. Раппопорт, Строительное производство Древней Руси X-XIII в., Наука, Санкт-Петербург, 1994, ISBN 5-02-027357-0. s. 37 - 39

1.4.1 Rybářství (рыболовство)

Rybolov zaujímal v historii Ruska důležité místo stejně jako zemědělství a lov. Slované již v 8. století lovili lososy, okouny, jesetery, úhoře, líny a štiky. První velká loviště byla na řekách Dněpr, Děsna a Olga, na Čudském jezeře, Ilmeňském jezeře a Ladožském jezeře, někteří rybáři lovil na pobřeží Severního ledového oceánu. Později byla centrem rybolovu města Novgorod a Pskov.³⁴

Ryby lovili pomocí háčků, bodných nástrojů, prutů a sítí. Háčky byly vyrobené z kostí, ze dřeva nebo nejčastěji ze železa. Při lovu velkých a malých ryb používali sítě s velkými očky. V těchto očkách ryba často uvízla a nebylo snadné ji vyprostit, proto začali vyrábět sítě s malými očky tzv. nevody (неводы), ze kterých nebylo třeba rybu vymotávat. Nevody usnadňovaly rybářům práci, a tak se staly nejefektivnějším a nejvíce používaným náčiním k lovu ryb.

Většinu jezer a řek vlastnili kněží, kteří měli své lovce tzv. осетрники. Ryby lovili nejen pro vlastní potřebu, ale také kvůli obchodu.³⁵

1.4.2 Ovocnářství a zahradnictví (садоводство и огородничество)

Ovocnářství a zahradnictví se od 9. století rozvíjelo velmi pomalu. Na jihu bylo více rozvinuto než na severu. Ovoce bylo na území Kyjevské Rusi pěstováno ve velmi malém množství, proto ho často dováželi z Řecka a sloužilo jen pro vlastní potřebu. Bylo velmi drahé a vzácné, obvykle se jím obdarovávali kněží. Mezi nejčastěji pěstované stromy patřili jabloně a třešně.

Zahradnictvím se ve městech zabývali jednotliví průmyslníci, kteří své zahrady rozmísťovali v okolí řek. V Novgorodské oblasti na polích a v zahradách pěstovali řepu, zelí a chmel. V Kyjevě byl známý mák, boby, dýně, česnek a cibule.³⁶

1.4.3 Dobytkářství (скотоводство)

Chov dobytka měl velký význam pro zemědělství v Kyjevské Rusi. Dobytek byl pokladem národa chovaný za účelem získání masa, kožešiny, kůže, mléka, pro přepravu osob nebo materiálu a pro práci na poli. Statkáři chovali ovce, kozy, koně, krávy, voly, prasata a

---

³⁴ Страницы истории рыболовства: Промыслы древнерусской деревни: рыболовство. [online]. [cit. 2014-01-13]. Dostupné z: <http://histfishing.ru/biblio/tema/7-rybprom/206-mosiyash-s-rybolovstvo-v-drevnej-rusi>

³⁵ Н. Аристовъ, Промышленность Древней Руси, Санкт-Петербург, 1866. s. 22 - 23

³⁶ Tamtéž s. 64 - 67

drůbež. Jih Ruska byl bohatší na výskyt koní a skotu než sever Ruska jednak proto, že dobytek kupovali levně od kočovných národů a také kvůli příznivějšímu počasí a lepším pastvinám. Dobytkářství se rozvíjelo pomaleji než zemědělství.

Dobytěk chovali ve stádech na pastvinách nebo v chlévech především proto, aby je uchránili před predátory. Stáda vlastnili převážně kněží. Dobytěk jim sloužil jako prostředek k zaplacení dluhů nebo k zaplacení za práci úředníkům.

Důležitým dopravním prostředkem a zároveň tažným zvířetem byli koně. Chovali je pro maso, mléko a kůži. Kněží je využívali i k dostihovým závodům. Své koně mohli krmit ovšem pouze bohatí lidé vzhledem k jeho vysoké ceně. Коневники a конюхи jsou ti, co se o koně starají, овчары se nazývají ti, kteří se starají o stáda ovcí.

1.4.4 Včelařství (бортничество)

Včelařství je založené na chovu a udržování včel v dutinách stromu. Бортничество je utvořené od slova борть, což označuje vydlabanou díru ve stromě, která slouží jako útočiště včel. Борть vytvářeli v širokých živých stromech, zejména v borovici, lípě, dubu, osice a nacházel se ve výšce 6 až 8 metrů nad zemí. Živý strom včelám poskytoval chlad v létě a teplo v zimě. Včely ochotně obývali dutiny stromů, což dalo příležitost lidem rozmisťovat борть podle svého uvážení. Výběr vhodného a produktivního místa pro včelařství byl na okrajích lesa, kde včely získávaly podstatně více medu. Včely lidem poskytovali nejen dostatek medu, ale také vosk, který měl uplatnění v kosmetice a v povrchové úpravě dřeva.

Aby si борть nikdo nemohl přivlastnit, označovali si strom značkou. Každá značka měla svůj tvar a podobu. Kdyby tuto značku chtěl někdo ze stromu odstranit, nebo si strom přivlastnit zaplatil by pokutu 12 hřiven.

Povolání včelaře se dědilo z generace na generaci. Pokolení si předávala technické znalosti, odborná tajemství, zaklínadla a kouzla. Tohle vše dělalo povolání náročné, nebezpečné, ale také záhadné. Při práci s včelami používali speciální masky vyrobené z koňských žíní a při výrobě борти širokou škálu nástrojů. Někdy bylo postaveno na jednom stromě vícero útočišť pro včely, které sloužili i několik stovek let.³⁷

---

³⁷ Тамtéž s. 31 - 47

Muzeum Pirogovo na
Ukrajně
([http://lozhkameda.ru/me
d_na_rusi](http://lozhkameda.ru/me
d_na_rusi))

1.4.5 Zemědělství (земледелие)

Zemědělství bylo rozšířené po celé zemi ve městech i na vesnicích a nejvíce se rozvíjelo v období od 9. století do 12. století.

U venkovského hospodářství dominovalo polní zemědělství. Dřevěný pluh se železnou špičkou byl typický pro severní oblasti a rádllo neboli oradlo bylo typické pro jižní oblasti. Nástroje sloužící k obhospodařování půdy byly srpy, kosy, radlice a na kypření pole používali dřevěné brány. Vysévali ječmen, žito, pohanku, pšenici, špaldu, oves, proso, hrách, čočku a rostliny určené ke tkaní len a konopí. Obiloviny sloužili jako pokrm, z žita a pšenice vyráběli chléb, ze semínek lnu vyráběli olej a ze lnu a konopí vyráběli látky. Obiloviny z jiných zemí nedováželi, neboť je všechny v hojném množství pěstovali na území Ruska.

O mlynářství se dochovalo pouze několik faktů. Známa je pouze skutečnost, že používali ruční mlýnský kámen k výrobě mouky a soli. Mlýnský kámen se skládal ze dvou kamenů položených na sebe, kde se při otáčení rozdrtila zrna na mouku. Kromě ručních mlýnských kamenů stavěli i vodní mlýny.

Půdu mohly vlastnit všechny společenské třídy jako například nevolníci neboli оброчники, kteří měli právo svobodně přecházet od jedné půdy k druhé a také kněží, kteří byli vlastníky většiny půdy na území Ruska.³⁸

1.4.6 Vaření soli (солеварение)

Řemeslo, které se zabývá těžbou soli vypařováním z vody. První zmínka o těžbě soli v ruských knížectvích se objevila v písemných památkách z 12. století. Sůl získávali ze solných

³⁸ Тамтєз s. 48 - 61

jezer v oblasti Krymu a ze Severního ledového oceánu, odkud jí dováželi do Novgoroda a Pskova, kde docházelo k následnému zpracování.³⁹

Z porovnání knih *Řemeslo Staré Rusi* a *Průmysl Staré Rusi* je patrný rozdíl v obsahové stránce. Zatímco Rybakova monografie *Řemeslo Staré Rusi* obsahuje podrobný popis řemesel, v knize Nikolaje Aristova jsou řemesla vyličená stručně, zároveň však výstižně. V Rybakově díle nejsou zahrnutá řemesla týkající se potravinářského průmyslu na rozdíl od díla Aristova, kde je jejich výčet obsažen.

Rybakov v knize uvádí kováře jako prvního řemeslníka specialistu, na internetových stránkách lze najít jako prvního řemeslníka zlatníka nebo poslíčka.

Po srovnání městských a vesnických řemesel jsem dospěla k těmto odlišnostem: kováři ve městech při práci používali více druhů náradí a dovedli ukovat složitější tvary a nástroje, jako například zámky a zbraně. Hrnčířství bylo ve městech různorodější a mělo pečlivější úpravu než na vesnicích. Městští hrnčíři tvořili nádoby se stěnami až o pět milimetrů tenčími. Na vesnicích stavěli domácí pece v zemi, zatímco ve městech stavěli speciální cihlové pece. Ruská obuv láptě byla určena pouze pro rolníky na vesnicích naopak vysoké boty сапоги nosili jen panovníci ve městech. Techniky slévárenského řemesla se od 11. století lišily v tom, že v městech formy vyřezávali speciálními nástroji, na rozdíl od vesnic, kde formy tvarovali ručně. Tepání a ražba se na vesnicích vyskytovaly pouze ojediněle. Filigrán, sklářství, kamenictví a stavitelství byly výhradně městskými řemesly.

2 Současnost povolání

Volba povolání je aktuálním a často řešeným tématem. Obvykle opakované chyby při výběru povolání a faktory, které každého z nás ovlivňují, se pokusím rozkrýt v úvodu kapitoly. Dále se pokusím porovnat současnou pracovní situaci v určitých regionech a městech Ruska. Pro ilustraci aktuálního stavu na trhu práce v Rusku uvedu nejžádanější, nejlépe placená, ale také ojedinělá, nejméně a nejvíce vážená povolání spolu s nejžádanějšími povoláními budoucnosti. V závěru kapitoly vysvětlím pojem přechylování v rodě podstatných jmen označujících názvy povolání, výběrově popíšu danou slovní zásobu z hlediska

---

³⁹ Н. Аристовъ, Промышленость Древней Руси, Санкт-Петербург, 1866. s. 68 - 72

etymologického. V této části budu vycházet z poznatků předmětu morfologie ruského jazyka a internetových zdrojů.

Před každým člověkem se několikrát za život naskytne otázka: jak vybrat správné povolání? Volba povolání zahrnuje rozhodnutí nejen o jeho výběru, ale také o výběru školy, od které se budoucí povolání odvíjí. V současné době je velký výběr z různých druhů pracovních pozic, zároveň jsou však kladeny značné požadavky na uchazeče o práci.

Motivací pro každého se stává kariérní růst, tvůrčí svoboda a především finance. Málo kdo si uvědomí, že nesprávně zvolená profese, i když velmi prestižní, nepřinese člověku štěstí ani možnost realizovat se. Z důvodu nerealizovaných schopností u těchto lidí často vznikají pochybnosti, obavy a v krajních případech i psychické onemocnění.

Pro adekvátní volbu by měl člověk zohlednit především oblast svých zájmů, schopnosti, touhy a temperament. Nehledě na důležitost individuálních schopností jsou rozhodující i jiné parametry. Je třeba zohlednit především zdravotní stav, časovou náročnost práce, pracovní podmínky, výši mzdy, požadavky a zaměstnavatele a jednotlivce. Práce musí především přinášet uspokojení z překonaných překážek a z dosažených cílů.

Jedinec často bývá při rozhodování ovlivněn několika faktory, které se v průběhu života můžou měnit. Při volbě povolání má na rozhodnutí největší vliv rodina. Děti často podléhají přáním svých rodičů, zároveň však nemají předpoklad toto povolání vykonávat. I když se rodina jeví jako hlavní ovlivňující faktor, můžou se jimi také stát kamarádi, škola a finanční stránka. Výběr dobře placeného povolání je mnohdy založený na potřebě vydělat peníze pro svou rodinu. Všechny tyto faktory se mohou prokázat jako negativní, pokud k vykonání zaměstnání chybí osobní předpoklady.

Volba zaměstnání by měla záviset především na člověku samotném. Výběrem povolání si lidé vybírají nejen způsob, jakým si budou vydělávat, ale také styl života, proto je třeba vždy zvážit všechny okolnosti a učinit správné rozhodnutí.

2.1 Současná pracovní situace v Rusku

Pracovní trh je v Rusku velmi nevyvážený. V některých oblastech je vysoká nabídka práce, v severních oblastech je naopak nedostatek pracovních sil, zejména kvalifikovaných dělníků. Překážky, které se vyskytují při výběru profese, průměrné měsíční příjmy

v konkrétních ruských městech nebo jak vysoká je míra nezaměstnanost se pokusím nastínit v této podkapitole.

Na ruském pracovním trhu je poměrně nerovnoměrné rozložení pracovních sil. V severních oblastech, které zabírají dvě třetiny Ruska, je koncentrovaná pouze jedna pětina obyvatel, kteří žijí v osadách rozptýlených po rozsáhlém území, na rozdíl od evropské části, oblasti hustého osídlení, kde je soustředěno 93 % populace. Dále je zde velmi nízká migrace pracovních sil vzhledem k velkým vzdálenostem mezi centry hospodářského života a také kvůli chudobě obyvatel.⁴⁰

Když lidé hledají zaměstnání, největší podpory se jim dostává od přátel, ale především od rodiny. Jako poměrně zajímavý se jeví postoj ke skutečnosti, zda ruští absolventi potřebují nebo nepotřebují určitou oporu při shánění zaměstnání.

Z průzkumu, kterého se zúčastnilo 1600 absolventů vysokých škol ve věku 22 – 26 let, bylo zjištěno, že především dívky potřebují pomoc rodičů při hledání práce, pomáhají jim rovněž přátelé a příbuzní. Více mladých dívek si však myslí, že je nutné práci vybírat bez pomoci rodičů, stejně jako chlapci, ti však tento názor sdílejí méně často než dívky. Z průzkumu dále vyplývá, že 79 % absolventů získali práci sami bez pomoci rodičů a 14 % z těch, kteří pomoc rodičů potřebovali, však požadovali jen rady nikoli protekci. To nejdůležitější, co by měli rodiče předat svým dětem, jsou cenné rady ze svých životních zkušeností a morální podpora.⁴¹

Pro absolventy volgogradských škol je při výběru povolání největší překážkou nedostatek zkušeností. Pokud se jim podaří práci najít, jejich platy jsou poměrně nízké. Podle průzkumů na jedno pracovní místo připadá devět uchazečů. Snadné to nemají také ženy, jejich uplatnění na trhu práce je podstatně nižší než u mužů. Průměrný plat absolventů bez praxe je okolo 13 000 rublů, s praxí jeden až tři roky činí mzda 25 000 rublů. Platební rozpětí ve Volgogradské oblasti je pouhých 5 000 - 10 000 rublů měsíčně. Prioritou je samozřejmě vysokoškolské vzdělání, zejména technického, ekonomického, humanitního a právního zaměření.⁴² Navzdory těmto skutečnostem nezaměstnanost ve Volgogradě klesá. V roce 2012

---

⁴⁰ Современная экономическая теория: Российский рынок труда. Безработица. [online]. [cit. 2014-03-11]. Dostupné z: <http://modern-econ.ru/ekonomika-rossii/osobennosti/gynok-truda.html>

⁴¹ VOLGOGRAD.RU: Молодые люди не хотят, чтобы родители помогли им искать работу. [online]. [cit. 2014-03-12]. Dostupné z: <http://www.volgograd.ru/theme/job/useful/520496.pub>

⁴² VOLGOGRAD.RU: Кадры сегодняшнего дня. [online]. [cit. 2014-02-10]. Dostupné z: <http://www.volgograd.ru/theme/job/useful/529866.pub>

zde bylo 6,04 % nezaměstnaných, což je přibližně 80 000 lidí. V roce 2013 nezaměstnanost klesla na 5,8 %.⁴³

Jinak je tomu v Moskvě, kde je nezaměstnanost nejnižší v celém Rusku. V roce 2013 zde bylo okolo 25 000 zaregistrovaných nezaměstnaných lidí, což je 0,38 % z celkového počtu ekonomicky aktivního obyvatelstva, zatímco v roce 2012 bylo okolo 41 000 nezaměstnaných obyvatel. Na rozdíl od Volgogradu mají absolventi škol v Moskvě více pracovních příležitostí, stejně jako ženy. Průměrná měsíční mzda v Moskvě v roce 2013 činila přibližně 60 000 rublů a minimální mzda dosahovala zhruba 12 000 rublů.⁴⁴

Na Dálném východě Ruska, kde počet obyvatel každým rokem klesá, je nezaměstnaných okolo 100 000, což je přibližně 6%. Na Kamčatském a Čukotském poloostrově, v Magadanské, Sachalinské, Amurské oblasti a v Chabarovském kraji je průměrná měsíční mzda poměrně vysoká, činí přibližně 43 000 rublů měsíčně.

Novosibirsk je podle počtu obyvatel třetím největším městem, přesto však je zde nejnižší průměrná měsíční mzda. V Novosibirské oblasti a v Kemerovské oblasti, činí plat přibližně okolo 14 000 rublů. V porovnání s Tomskou a Irkutskou oblastí, které se také nacházejí v Sibiřském federálním okruhu je průměrná měsíční mzda 28 000 rublů.⁴⁵

Ukazatele nezaměstnanosti v Rusku se mohou ale bohužel dostat mimo kontrolu. Ministerstvo pro ekonomický rozvoj prognózuje nárůst nezaměstnaných ve vztahu k ekonomicky činným osobám v r.2014 přibližně v rozpětí od 5,8 do 5,9%. Nárůst nezaměstnanosti se nezdá být vysoký, ale ve skutečnosti to znamená, že zaměstnání může ztratit 200 tisíc Rusů⁴⁶.

Z dostupných aktuálních informací týkajících se pracovní situace v Rusku bylo možné zjistit, že mezi města s nejnižší nezaměstnaností se řadí Moskva a Sankt Petěrburg, zároveň ale patří k městům, kde je nejvíce pracovních příležitostí. Nejnižší platové ohodnocení je

---

⁴³ Реальный Волгоград: Безработица в Волгограде. [online]. [cit. 2014-02-10]. Dostupné z: <http://serious-life.livejournal.com/184551.html>

⁴⁴ RG.RU: Безработица в Москве достигла исторического минимума. [online]. [cit. 2014-02-10]. Dostupné z: <http://www.rg.ru/2013/07/22/bezrobotica-site-anons.html>

⁴⁵ Деловая жизнь: Средняя заработная плата в России и других странах мира в 2014 году. [online]. [cit. 2014-03-06]. Dostupné z: <http://bs-life.ru/rabota/zarplata/srednyaya-zarplata2014.html>

⁴⁶ <http://www.rg.ru/2013/12/13/professii-site.html>

v Novosibirské a Kemerovské oblasti a ve Volgogradské oblasti, nicméně Rusko patří k zemím, kde je nezaměstnanost nejnižší v celé Evropě.

2.2 Nejžádanější povolání v Rusku

K výběru své práce většina lidí přistupuje zodpovědně. Každý chce získat lukrativní a prestižní zaměstnání. S ohledem na tuto skutečnost vyberu povolání, která jsou podle průzkumů prováděných mezi absolventy škol v současné době nejžádanějšími, zároveň uvedu některé školy v Moskvě, ve kterých lze daný obor studovat a jak vysoké školné se přibližně uhradí za jeden rok. Překlad jednotlivých povolání a zkratky jmen univerzit budou uvedeny v závorce za určitými názvy.

2.2.1 Економ (экономист)

Економ je jedno z nejpopulárnějších, nejlépe placených a nejžádanějších povolání v Rusku. Ekonomické vzdělání je lukrativní, a proto se většina vysokých škol zaměřuje na tuto oblast.

Jeden rok studia na Státním institutu mezinárodních vztahů v Moskvě (МГИМО) stojí od 270 000 rublů, na Ruské státní humanitární univerzitě (РГГУ) stojí od 232 000 rublů, na Moskevské státní univerzitě M. V. Lomonosova (МГУ) stojí od 288 000 rublů, na Moskevské státní univerzitě ekonomiky, statistiky a informatiky (МЭСИ) stojí od 284 760 rublů a na Moskevské finančně právní akademii (МФЮА) stojí rok studia od 98 000 rublů.

2.2.2 Манажер (менеджер)

Манаžeři v různých sférách působnosti jsou téměř na vrcholu popularity. Odborníci na organizování a řízení jsou třeba v každé společnosti, firmě nebo podniku.

Rok studia managementu stojí na МГИМО od 316 000 rublů za rok, na РГГУ od 232 000 rublů, na МГУ od 288 000 rublů, na МЭСИ od 284 760 rublů a na Moskevské státní technické univerzitě (МГТУ) stojí rok studia od 160 000 rublů.

2.2.3 Програмáтор (програмист)

S rozvojem technologie stoupá potřeba specialistů v IT oblasti. Podle průzkumu jsou na Moskevské státní technické univerzitě N. E. Baumana (МГТУ) nejlépe připravení odborníci IT. Rok studia na této univerzitě stojí od 161 000 rublů.

2.2.4 Právník (юрист)

Právník se řadí k velmi oblíbeným a vysoce honorovaným povoláním v Rusku.

Stát se právníkem stojí na МГИМО od 275 000 rublů ročně, na РГГУ od 233 200 rublů ročně a na МФЮА od 98 000 rublů ročně.

2.2.5 Marketing a PR specialista (маркетинг и PR специалист)

Práce PR specialisty a marketing vyžadují kreativitu a komunikativnost. Ve sféře reklamy jsou tito lidé nepostradatelní.

Roční studium marketingu a PR specialisty stojí od 80 000 rublů na Moskevské humanitární univerzitě (МосГУ) a na МГУ od 203 000 rublů za rok.⁴⁷

Na Moskevské státní univerzitě M. V. Lomonosova mohou studovat převážně ti, kteří pochází ze solventních rodin vzhledem k výši peněžní částky potřebné ke studiu na jeden rok. K dalším finančně náročným univerzitám se řadí Státní institut mezinárodních vztahů v Moskvě (МГИМО) a Moskevská státní univerzita ekonomiky, statistiky a informatiky (МЭСИ). Oproti těmto skutečnostem lze mezi méně nákladné univerzity zařadit Moskevskou finančně právní akademii (МФЮА) a Moskevskou humanitní univerzitu (МосГУ). Moskva patří mezi města, kde je nejdražší vzdělávání. Studium na vysokých školách v České republice je z hlediska financí mnohem dostupnější.

2.3 Žebříček nejlépe placených povolání v Rusku

V moderní společnosti je trendem získání co nejvyššího vzdělání bez ohledu na věk. Absolventi však často nemají možnost získat práci ve svém oboru především z důvodu nedostatečné praxe, zároveň je pro ně prioritou vysoké finanční ohodnocení a prestiž profese, což ne vždy přináší spokojenost v zaměstnání. V podkapitole se pokusím uvést současně nejlépe placená a nejprestižnější povolání v Rusku s předpokladem, že budou nejlépe placená i v nejbližší budoucnosti.

Nejperspektivnější a nejlépe placené povolání v Rusku je programátor. Jeho průměrná měsíční mzda činí 50 – 60 tisíc rublů měsíčně.

Na druhém místě je povolání advokáta. Výše mzdy advokáta se odvíjí od jeho zkušeností a délky praxe v oboru, přibližná mzda je od 35 do 100 tisíc rublů za měsíc.

---

⁴⁷ Семейный бюджет: Самые популярные профессии в России. [online]. [cit. 2014-01-10]. Dostupné z: <http://7budget.ru/detail.php?ID=43873>

Třetí místo nejvíce oceněného povolání zaujímá řidič, obzvláště osobní řidič se zkušenostmi může vydělat až 60 000 rublů měsíčně.

Další vysoce ohodnocené povolání je webový programátor. Jeho průměrná měsíční mzda je 45 000 rublů. S rozvojem internetových technologií toto povolání může zaujmout první místo žebříčku nejžádanějších ruských povolání.

Auditor neboli účetní či finanční poradce je na pátém místě s průměrnou mzdou 35 až 55 tisíc rublů. Povolání auditora je několik let mezi prvními pěti nejžádanějšími povoláními v Rusku.

Šesté místo zaujímá povolání manažera, který má průměrnou mzdu 35 až 55 tisíc rublů.

Na sedmém místě je stomatolog. Lépe placení zubní lékaři jsou v soukromých zubních ordinacích, jejich plat činí až 65 000 rublů.

Inženýr projektant je na osmém místě nejžádanějších a nejlépe placených povolání v Rusku. Průměrná mzda inženýra projektanta je 40 000 až 60 000 rublů, prestiž tohoto povolání v poslední době rychle stoupá.

Deváté místo žebříčku s průměrným měsíčním platem 35 tisíc rublů měsíčně zaujímá šéfkuchař. Mnohem menší plat pobírají pomocníci v kuchyni.

Na posledním desátém místě je personalista s platem 30 až 40 tisíc rublů. Je to specialista odpovědný za koordinaci a řízení lidí, za organizaci vzdělávacích programů, za stáže a školení zaměstnanců a jejich motivaci.

Trh práce se každoročně mění, od roku 2012 se na první místa dostali pracovníci IT a obchodníci na rozdíl od předchozích let, kdy na prvních místech byli specialisté v oblastech stavebnictví a bankovníctví. Příštích pět let budou podle analytiků nejžádanějšími lidé s technicko - inženýrským vzděláním a se znalostmi anglického jazyka.⁴⁸

2.4 Nejvíce a nejméně vážená povolání v Rusku

Každé povolání má své klady a zápory, některými lidé často pohrdají, jiná jsou naopak uznávaná. Názory jednotlivců se vzájemně odlišují, každý preferuje jiné hodnoty, ale jsou

---

⁴⁸ Деловая жизнь: Самые востребованные профессии в России в 2012 году. [online]. [cit. 2014-01-10]. Dostupné z: <http://bs-life.ru/rabota/zarplata/professiya2012.html>

zaměstnání, na jejichž oblibě či neoblibě se lidé shodnou. V podkapitole uvedeme povolání, která jsou mezi ruskými občany nejméně a nejvíce úctyhodná.

Pro nastínění situace byl proveden 21. – 24. září 2012 u 1600 lidí žijících v Rusku ve městech i na vesnicích ve věku od 18 let průzkum, ze kterého byla zjištěná skutečnost, že k nejváženějším povoláním patří doktoři, učitelé, vědci, rolníci, dělníci, profesori z univerzit, vojáci a umělci. K dalším oblíbeným patří duchovní, divadelní a filmový herci, ekonomové, podnikatelé a pracovníci v oblasti služeb. Oproti tomu jsou méně oblíbenými novináři a obchodníci. Nejméně vážená povolání jsou politici, policisté, úředníci, soudci, pracovníci státního zastupitelství, hvězdy zábavných pořadů a pracovníci šoubyznysu.⁴⁹

2.5 Nejžádanější povolání budoucnosti

Poptávka na trhu práce se mění každý den. Nejžádanější povolání jsou uvedena s ohledem na aktuální ekonomickou situaci v Rusku s předpokladem, že se nadále bude vyvíjet. Předložíme zde v procentech povolání, která se v budoucnu jeví jako nejpotřebnější společně s těmi, která budou také velmi žádaná.

Trh se zbožím a se službami se stále rozšiřuje a obnovuje, a proto je třeba zvětšovat počet zaměstnanců prodeje. Zaměstnavatelé z určitých oblastí mají největší zájem o obchodní manažery, kteří řídí tým zaměstnanců, odpovídají za ně a sjednávají podmínky prodeje. Poptávka po této profesi je 7,7 % ze všech žádostí.

Absolventi škol většinou nejsou dostatečně kvalifikovaní, tudíž se vytváří poptávka po zkušených profesionálech. Žádanými budou kvalifikovaní pracovníci, 6,9 % ze všech žádostí a inženýři 5,9 % ze všech žádostí. Mezi nejžádanější povolání je třeba také zahrnout prodejce (4 %) a obchodní zástupce (2,7 %).

Účetní patří mezi současnou i budoucí nejvyhledávanější profesi, jelikož účetnictví musí vést každá společnost bez ohledu na její velikost a obor zaměření.

Po nekvalifikovaných pracovnících je také poptávka velmi vysoká pro jejich uplatnění v jakémkoli oboru. Dále se jeví velký zájem o sekretářky, řidiče nebo o zkušené a profesionální právníky či ekonomy.

---

⁴⁹ Левада - центр, аналитический центр Юрия Левады: Самые уважаемые профессии в России - врач и учитель. [online]. [cit. 2014-01-17]. Dostupné z: <http://www.levada.ru/05-10-2012/samyje-uvazhaemye-professii-v-rossii-vrach-i-uchitel>

Hodně volných míst bude pro lékaře, zdravotnický personál, pedagogy a to především z důvodu zlepšení materiálního blahobytu a vzdělání občanů.

Výrazná poptávka je po programátorech, neboť firmy se nemohou obejít bez informačních technologií, jejich popularita bude stále vyšší.

Stálá poptávka bude v budoucnosti po specialistech v oblasti prodeje a to především po manažerech, kteří pracují s klienty. Neustále rostoucí konkurence a rozvíjení sektoru služeb má za důsledek zlepšování úrovně firem. Mít svého osobního manažera se stává standardem, a proto zkušení a kvalifikovaní manažeři, kteří pracují s klienty, budou velmi potřební.

Vyhledávání přepravní společnosti, vyjednávání cen za dopravu, navrhování optimálního druhu dopravy, zpracování cenových kalkulací, řešení problémů při přepravě je náročná práce, která vyžaduje zkušenosti a znalosti, proto se manažer logistiky stane nejvyhledávanějším povoláním.

Složitost a neustálé změny v ruské legislativě vyžadují obrátit se na kvalifikovaného právníka, poptávka po tomto povolání bude stále stoupat.

Vývoj stavebnictví má za následek potřebu po vysoce kvalifikovaných odbornících a pracovnících. Popularita inženýrů v blízké budoucnosti rapidně poroste.

Poptávka se zvýší i po inženýrovi kvality a to z důvodu tendence vyrábění kvalitnějších výrobků.

Vzhledem k zvýšení výroby je zapotřebí energetik, který je zodpovědný za zajištění nepřetržité a bezpečné dodávky elektřiny a za zvýšení energetické efektivity výroby.

Potřeba mikrobiologů poroste. Příprava léků a jiné oblasti mikrobiologie jsou stále na vzestupu, a proto tito odborníci budou mít vždy dost práce.

Nedílnou součástí života je povolání učitelů a lékařů, neboť medicína se neustále vyvíjí a lidé se chtějí vzdělávat po celý život.

Poslední nejvíce žádané povolání budoucnosti je 3D designer, který vytváří prostorové vizualizace a návrhy.⁵⁰

---

⁵⁰ Финам: Самые востребованные профессии будущего. [online]. [cit. 2014-01-21]. Dostupné z: <http://finam.info/news/samie-vostrebovannie-professii-budushego/>

Aby se Rusové „neztratili“ na trhu práce, jsou publikovány (např. v Rossijskoj gazetě) seznamy povolání, která budou nejvíce požadována v r.2014. Takové údaje se jistě hodí těm, kdo se právě chystají studovat na vysoké škole, neboť údaje týkající se některých povolání, platí poměrně dlouhou dobu. Tak, např. v r.2013 byla největší poptávka po dělnických profesích. Žádání jsou svářeči (сварщики), elektrikáři (электрики), soustružníci (токари), montéři (монтажники), technici (техники). Zájem byl rovněž o odborníky v zahraničně ekonomické oblasti. V průmyslu vzrostla zainteresovanost ve všech inženýrských oborech, prakticky odborníků ve všech specializacích. K nejžádanějším patří podle průzkumů manažer prodeje.

Jaká povolání budou tedy nejžádanější v r.2014? Podle údajů Valerie Černěcové z analytického odboru Superjob.ru uvádíme následující:

1. **kvalifikovaní dělníci** (především svářeči, soustružníci, opraváři, elektromontéři). Vysoká poptávka po dělnických profesích se drží poslední dva roky téměř na stejných hodnotách. V Moskvě je možné si v těchto profesích vydělat v průměru 50 tisíc rb.
2. **Lékaři**. V Rusku je pocíťován neustálý **deficit mediků**. Nejvyšší platy mají stomatologové – jejich průměrný plat v Moskvě činí 80 tisíc rb.
3. **Inženýři**. Jsou zapotřebí všichni šikovní odborníci, přestože v r.2013 došlo k určité stagnaci ekonomiky a výroby. Kvalifikovaní inženýři jsou žádáni jak ve výrobě, tak ve stavebnictví. V Moskvě mají průměrný plat 70 tis. rublů.
4. **Programátoři** – průměrný plat v Moskvě – 90 tisíc rublů.
5. **Top manažeři**. Jedná se především o vedoucí pracovníky (generální ředitele, ředitele holdingových společností, obchodní ředitele, manažery v oblasti vývoje a prodeje). Poptávka na tyto profese se sice v posledním období poněkud snížila, ale i nadále zůstávají žádanými a nejlépe placenými. V Moskvě tito pracovníci patří k nejlépe honorovaným (220 000 rb.)

Autorka V. Černěcová dále mimo jiné zmiňuje ne příliš potěšující informaci, která se týká absolventů fakult žurnalistiky. Na trhu došlo ke stagnaci tištěných masmédií (tiskovin) a s tím je spojena nižší zainteresovanost po profesi novináře. Dále v souvislosti s reorganizací Akademie věd nejsou již tolik žádaní vědečtí pracovníci.⁵¹

---

⁵¹RG.RU: Пять наиболее ценных профессий в 2014 году. [online]. [cit. 2014-04-03]. Dostupné z: <http://www.rg.ru/2013/12/13/professii-site.html>

2.6 Ojedinělá povolání v Rusku

V životě se často setkáváme s různými druhy povolání. Nejčastěji se jedná o žádaná, dobře placená nebo v okolí dostupná povolání. O těch, které se vyskytují jen velmi zřídka, většinou nemáme žádné informace. V této podkapitole uvedu především povolání, která často nejsou v povědomí lidí. Jejich název bude uveden v ruském jazyce.

Сурдопереводчик je tlumočnick, který ovládá znakovou řeč, překládá ústní projev do znakové řeči i znakovou řeč do ústního projevu.

Энолог je specialista na vinařství, zabývá se výběrem odrůd hroznů pro pěstování, výrobou a uskladněním vína, výběrem hnojiva a vylepšením technologií pro výrobu vína.

Спичрайтер je odborník na psaní textu týkajícího se veřejného projevu pro prezidenta, politiky, ministry a podnikatele.

Гринкипер neboli osoba zodpovědná za péči a údržbu trávníku na golfovém hřišti.⁵²

2.7 Nově vzniklá povolání

V posledních dvou desetiletích se objevují nové profese, o kterých jsme nikdy dříve neslyšeli. Názvy nových povolání jsou často přejatá z cizích jazyků a zatím dosud nejsou uvedena ve slovnících. Slova jako například: developer, deklarant a marketér jsou známá pouze odborníkům v tomto oboru. Pokusím se tedy objasnit tuto terminologii a uvedu některé z těchto rozšifrovaných profesí. Většinu názvů nelze přeložit do českého jazyka, proto budou uvedeny v ruském jazyce.

Asistent často definovaný jako osobní asistent pomáhá při práci vedoucímu firmy. Takové asistenty mají ve firmách, profesori ve školách nebo lékaři v nemocnicích. Specialista zodpovědný za propagaci určité značky na trhu, který se stará o ziskovost a provádí plány budoucího rozvoje, se nazývá **brand manager**. **Developer** objednává projekty nemovitostí, kupuje nebo pronajímá půdu a zajišťuje kolaudaci pozemků. Povolání developera vyžaduje ekonomické, právní vzdělání a také schopnost organizovat. Profese **deklaranta** je zaměřená na práci na celnici, vydává celní doklady, kontroluje dodržování celních předpisů a ověřuje správnost zásilek. Nákupem a prodejem akcií nebo cenných papírů se zabývá **джоббер**. Dalším novým povoláním je distributor, který je nezávislým prostředníkem a firmy

---

⁵² Редкие профессии: Редкие профессии в России. [online]. [cit. 2014-01-15]. Dostupné z: <http://working-papers.ru/redkie-professii>

prostřednictvím něj obvykle prodávají zboží. **Интервьюер** je osoba, která vede rozhovory a ankety včetně sociálních výzkumů. Koordinací mezi zákazníky a dodavateli, vedením finančního vyúčtování o dodávkách se zabývá **координатор**. **Копирайтер** je člověk, který rozvíjí kreativitu v reklamě. Mezi jeho úkoly patří: reklamní texty, slogany, tiskové zprávy a vytváření koncepce reklamní společnosti. K tomuto povolání je potřebná vysoká úroveň kreativity a jazykové znalosti. Specialista, který odhaluje potenciál jednotlivých zaměstnanců, zvyšuje jejich produktivitu a efektivitu, pomáhá jim rozvíjet své schopnosti a zároveň je motivuje, se nazývá **коучер**. **Logistik** řídí, navrhuje a plánuje nákup, výrobu i následný prodej tak, aby vše bylo co nejméně nákladné.

Marketér propaguje výrobky, analyzuje poptávky po produktech firmy, prohlíží trh zboží, zkoumá a předvídá vkus a potřeby zákazníků, sleduje, po jakých výrobcích bude největší poptávka a identifikuje konkurenci na trhu. **Мерчандайзер** je specialista na propagaci výrobků a značek, který má za úkol zvýšit jejich prodej, v českém jazyce bychom mohli pro toto povolání použít název promotér. **Промоутер** – zástupce společnosti, který podporuje image firmy, posuzuje všechny vyrobené produkty a napomáhá k jejich prodeji. **Рецепшионист** je zaměstnanec pracující na recepci zodpovědný za registraci hostů, telefonní hovory, třídění pošty, setkává se osobně nebo po telefonu se zákazníky. **Риэлтер** čili realitní makléř podniká v oblasti nemovitostí. Prodejce, který nabízí produkty firmy, se nazývá **сейлмен**. **Сейлменеджер** – vedoucí prodeje sleduje poptávku u prodávaných produktů, kontroluje transakce a vyhledává zákazníky. **Супервайзер** se zabývá kontrolními činnostmi obchodních zástupců. **Треjder** čili obchodník řídí a organizuje domácí i zahraniční obchod, zastupuje zájmy bank nebo společností. Треjder биржевой je zapojený do obchodování na burze.⁵³

2.8 Přechylování v rodě názvů povolání

Přechylování čili moce znamená, že se ze slov v mužském rodě odvozují slova ženského rodu. V ruském jazyce je tento jev u názvů povolání ojedinělý, většinou se s přechylováním setkáváme v hovorovém jazyce nebo v neutrálním stylu řeči. Ve spisovném ruském jazyce se pro názvy profesí používají zpravidla podstatná jména mužského rodu. V této podkapitole bude více pozornosti věnováno problematice přechylování, zároveň budou uvedeny příklady některých názvů profesí v ruštině s jejich českým překladem v závorkách.

---

⁵³ JobFair.ru: Новые профессии XXI века. [online]. [cit. 2014-03-12]. Dostupné z: <http://www.jobfair.ru/articles/102>

1. Slova, která se nevyskytují v párech. Podstatná jména mužského rodu, která si ponechávají svůj tvar, i když se vztahují k ženskému rodu. Například: геолог (geolog), физик (fyzik), металлург (metalurg), конструктор (konstruktér), судья (soudce), адвокат (advokát), доцент (docent), педагог (pedagog), техник (technik), токарь (soustružník), полковник (plukovník), лейтенант (poručík). V hovorovém jazyce se k vyjádření ženského rodu používá predikát v ženském rodě, minulém čísle, například: педагог была в декретном отпуске.
2. Názvy povolání, které se nacházejí v párech a používají se v neutrálním stylu řeči. Jedná se o profese nebo povolání, na kterých se ve stejné míře podílejí muži a ženy. Například: акушер – акушерка (porodní asistent – porodní asistentka), лаборант – лаборантка (laborant – laborantka), лётчик – лётчица (pilot – pilotka), продавец – продавщица (prodavač – prodavačka), студент – студентка (student – studentka), ткач – ткачиха (tkadlec – tkadlena), учитель – учительница (učitel – učitelka), артист – артистка (herec – herečka), писатель – писательница (spisovatel – spisovatelka), спортсмен – спортсменка (sportovec – sportovkyně). V některých případech nelze tyto páry utvořit. Ke slovu овчар (pasák ovcí) nelze jako ekvivalent použít slovo овчарка, protože tento výraz v ruštině označuje ovčáckého psa. Taktéž lexém индеец (indián) netvoří paralelní tvar индейка, protože индейка znamená krůta, protějšek k názvu národnosti кореец je корейка, nikoli корейка.
3. Párové názvy povolání, které se používají v hovorovém jazyce a tvoří se s pomocí sufixu –ша a -иха, například: библиотекарьша (knihovnice), билетёрша, бухгалтерша (účetní), директорша (ředitelka), докторша (lékařka), кассирша (pokladní), кондукторша (průvodčí), парикмахерша (kadeřnice), редакторша (redaktorka), секретарша (sekretářka), дворничиха (domovnice). Tato slova mohla být dříve (v 19. stol.) chápána jako dvouznačná. Buď jimi byla označována žena, která povolání vykonává, nebo (častěji) - jméno manželky člověka vykonávajícího povolání. Tak např. lexém бригадирша označovalo manželku vedoucího pracovní skupiny nebo samotnou ženu vedoucí. V současné době tato dvojznačnost již není aktuální, jedná se o čisté hovorové tvary. Pro označení mužského rodu ke slovům-názevům povolání балерина (baletka), машинистка

(písařka) se v ruštině používají opisné výrazy артист балета (baletní umělec), переписчик на машинке (písař).⁵⁴

2.9 Názvy povolání z hlediska lingvistického

Slovní zásoba v oblasti názvů povolání je velice obsáhlá. Typické názvy povolání v ruštině vznikají derivací za pomoci přípon, např. –тель (учитель, преподаватель), -чик (переводчик, газетчик), -щик (асфальтщик), -ик (химик), -ник (художник, техник), -ист (програмист, юрист, окулист), -ец (продавец), -ер (копирайтер), -арь (токарь, слесарь) atd.

Některé názvy nejsou každému známé, některým naopak rozumíme, ale neznáme jejich původ, a proto se je pokusím objasnit. Jejich zkoumání provedu u vybraných slov z hlediska etymologického. Objevují se zde slova anglického, německého, latinského i slovanského původu a jsou vybraná s ohledem na výskyt v bakalářské práci.

2.9.1 Slova anglického původu

Спичрайтер je utvořené z anglického slova *speechwriter*, *speech* znamená řeč a *writer* je ten kdo řeč píše. V doslovném překladu спичрайтер znamená psaní řeči. *Спичрайтер* je tedy člověk, který píše proslov úředním osobám.⁵⁵

Гринкипер je výraz přejatý z anglického *greenkeeper*, v překladu je *green* tráva a *keeper* je pečovatel. Pečovatel o trávu na golfovém hřišti, v ruském jazyce хранитель травы.

Экономист je slovo anglického původu, *economist* čili ekonom.⁵⁶

Дизайнер se do anglického jazyka překládá jako designer stejně jako do českého jazyka. Je utvořené od *design*, což znamená návrh.⁵⁷

Менеджер je utvořeno z anglického *manager*, do českého jazyka se překládá jako manažer. *Manager* je odvozeno od slova *manage* – řídit, vést.⁵⁸

---

⁵⁴ Словари и энциклопедии на Академике: Справочник по правописанию и стилистике; Род названий лиц женского пола по профессии, должности и т.д. [online]. [cit. 2014-01-14]. Dostupné z: http://pravopisanie_i_stilistika.academic.ru/222/Род_названий_лиц_женского_пола_по_профессии%2C_должности_и_т.д.

⁵⁵ А. Н. Булыко, Современный словарь иностранных слов, Мартин, Москва 2005. ISBN 5-8475-0265-6. s. 653

⁵⁶ АКАДЕМИК: Словари и энциклопедии на Академике. [online]. [cit. 2014-03-17]. Dostupné z: http://universal_ru_de.academic.ru

⁵⁷ А. Н. Булыко, Современный словарь иностранных слов, Мартин, Москва 2005. ISBN 5-8475-0265-6. s. 240

IT-специалист pochází z anglického *information technology* – informační technologie. Je to všeobecný termín používaný ve všech oblastech technologie sloužících ke komunikaci.

2.9.2 Slova latinského, italského a německého původu

Сурдопереводчик pochází z latinského *surdus* což znamená hluchý, překládá se jako tlumočnick do znakové řeči.⁵⁹

Юрист je výraz latinského původu *juris* neboli právo. Do češtiny se překládá jako právník čili jurista (*правовед*). V ruském jazyce se objevilo na začátku 18. století a přejaté bylo z německého jazyka.⁶⁰

Филигрань je přejímka z francouzského *filigrane*, která pochází z italského *filigrana*, *filo* je nit a *grano* je zrnko.⁶¹

Бухгалтер se překládá jako účetní a pochází z německého slova *buchhalter*, *buch* znamená kniha a *halten* je držet. Dříve se pro účetního používal výraz *щитовод*, dnes se ale nevyskytuje.⁶²

Дантист je utvořen z francouzského *dentiste* - *зубной врач*, což je přejaté z latinského *dens* – zub, do češtiny výraz překládáme jako zubař.⁶³

Инженер je převzato z německého *ingenieur* od francouzského *ingénieur*, což bylo převzaté z latinského *ingenium*, jehož původní význam byl vynálezce, objevitel. Do českého jazyka se překládá jako inženýr.⁶⁴

Маляр, polsky *malarz*, německy *maler* čili malíř. Podstatné jméno *маляр* je přejímka z německého *malen* – kreslit přes polský jazyk.⁶⁵

---

⁵⁸ Tamtéž s. 423

⁵⁹ Tamtéž s. 671

⁶⁰ Tamtéž s. 845

⁶¹ М. Фасмер, Этимологический словарь, IV. том, Прогресс, Москва 1987, s. 194

⁶² М. Фасмер, Этимологический словарь, I. том, Прогресс, Москва 1986, s. 255

⁶³ А. Н. Булыко, Современный словарь иностранных слов, Мартин, Москва 2005. ISBN 5-8475-0265-6. s. 216

⁶⁴ М. Фасмер, Этимологический словарь, II. том, Прогресс, Москва 1967, s. 133

⁶⁵ М. Фасмер, Этимологический словарь, III. том, Прогресс, Москва 1987, s. 565

2.9.3 Slova slovanského původu

Рыбак - rybář je slovo slovanského původu, utvořené od podstatného jména *рыба* s pomocí sufixu -к. V ukrajinštině *риба*, v bulharštině *рыба*, ve slovenštině *riба* a v češtině *ryba*.⁶⁶

Токарь - ukrajinsky *токарь*, polsky *tokarz* je uvořené ze slovesa *точить* – brousit, ostřit s pomocí sufixu *-арь*-. Do češtiny se překládá jako soustružník. Ve všech slovanských jazycích nacházíme společné lexémy.⁶⁷

Садоводство, скотоводство, солеварение а огородничество jsou povolání, která mají slovanský původ.

Гончар - původní psaná podoba byla *гърньчарь* utvořená od slova *гърньць*, což znamenalo *горшок* – hrnek. Ve staroslověnštině *врачь*, v bulharštině *врач*, slovensky *vráč*. Všechna tato slova jsou utvořená od *врать* a *ворчать*, jejich prvotní význam byl kouzelník.⁶⁸

Бортничество je utvořené pomocí podstatného jména *бортъ* a označuje dutinu stromu, kterou obývají včely. V ukrajinštině *борть*, v češtině *brt*.⁶⁹

Nově utvořená slova jsou nejčastěji přejímána z anglického jazyka, setkáváme se však i se slovy staršího původu, jež jsou přejatá z latinského jazyka nebo jsou slovanského původu. Názvy povolání přejatá z angličtiny se většinou přepisují v souladu s jejich anglickou výslovností. U slov slovanského původu je většina lexémů společná pro všechny slovanské jazyky.

Bez zajímavosti není fakt, že vzhledem k vývoji společnosti se objevuje v ruštině značné množství nových pojmenování (neologismů), která jsou často cizí českému jazyku. Kromě toho některé nové názvy povolání mohou nahrazovat výrazy dříve používané v jazyce (*бортпроводница* – *стюардесса*, *счетовод* – *бухгалтер*), případně se mohou používat paralelně.

---

⁶⁶ Тамtéž s. 526

⁶⁷ М. Фасмер, *Этимологический словарь*, IV. том, Прогресс, Москва 1987, s. 70

⁶⁸ М. Фасмер, *Этимологический словарь*, I. том, Прогресс, Москва 1986, s. 438

⁶⁹ М. Фасмер, *Этимологический словарь*, I. том, Прогресс, Москва 1986, s. 198

Závěr

V bakalářské práci je stručně pojednáno o vývoji povolání v Rusku. Rozsáhlé téma je rozdělené do dvou klíčových kapitol a několik podkapitol.

Řemesla, která vznikala, nebo se vyvíjela ve Starověkém Řecku, Římě a Egyptě, jsou sumarizována v kapitole historie povolání stejně jako podkapitoly vesnická a městská řemesla od 9. do 13. století. Období Kyjevské Rusi, která vznikla v 9. století, zkoumáme z důvodu značného rozvoje řemesel, a to především za vlády Jaroslava Moudrého. V podkapitole vesnická a městská řemesla od 9. do 13. století jsou vyjmenována řemesla, jejich význam je stručně charakterizován. Porovnáním vesnických a městských řemesel jsme dospěli k závěru, posledně jmenovaná byla rozmanitější a rozvinutější, dále ve městech se vyskytovala řemesla, která nebyla typická pro venkov, například sklářství, kamenictví, stavitelství a filigrán. Poznatky jsme čerpali z různých zdrojů, především pak z publikace Řemeslo Staré Rusi B.A. Rybakova, který zevrubně shrnul vědecké poznatky o řemeslech Staré Rusi na základě archeologických nálezů a písemných památek. Zmíněná publikace rovněž zevrubně popisuje použité technologie, techniky řemesel a předkládá informace o postupném vývoji řemesel. Rybakovova monografie nezahrnuje řemesla spojená s potravinářskou výrobou, proto součástí bakalářské práce je ještě další podkapitola zabývající se řemesly, vztahujícími se k obživě. V kapitole je zahrnut výčet jednotlivých řemesel i jejich stručný popis. Při zpracování podkapitoly byla využita především publikace Průmysl Staré Rusi autora Nikolaje Aristova. Poznatky čerpal N.Aristov z původních staroruských literárních památek, především z ruských bylin. V knize odhaluje různé oblasti národního hospodářství týkající se výroby oděvů, obuvi, potravin a stavby domů.

V druhé části bakalářské práce s názvem současnost povolání je výběrově analyzovaná současnost a budoucnost povolání. Kapitola se dále člení na podkapitoly, ve kterých je uvedena problematika volby povolání, aktuální situace na trhu práce, nově vzniklé názvy profesí, nejžádanější, nejlépe placená, ojedinělá, nejméně a nejvíce vážená povolání současnosti a nejžádanější povolání budoucnosti v Rusku. Analýzou jsem došla k závěru, že mezi nejžádanější, nejpoblárnější a nejlépe placená povolání patří právník, manažer a programátor. K nejmáženějším povoláním se řadí učitelé a lékaři a k nejméně váženým patří politici a policisté. Poptávka bude stoupat po obchodních manažerech, prodejcích, inženýrech,

lékařích, pedagogích, účetních, zdravotnickém personálu, kvalifikovaných pracovnících, právnících a programátorech.

Závěrečná podkapitola druhé části je stručně věnována přechylování v názvech povolání a výběrově slovní zásobě z hlediska etymologického. Dospěla jsem k závěru, že nově utvořené názvy povolání často bývají přejaty z anglického jazyka a dříve vzniklá slova jsou většinou přejatá z latiny nebo jsou slovanského původu.

Součástí bakalářské práce je obrázková příloha, která dotváří představu o jednotlivých řemeslech.

Povolání se budou neustále rozvíjet, některá povolání se budou obnovovat, vyvíjet, jiná naopak budou zanikat. S novými povoláními se bude obohacovat i slovní zásoba ruského jazyka, budou vznikat nové názvy profesí. Z toho důvodu se domníváme, že téma bakalářské práce je aktuální a bude zasluhovat pozornost i v dalších letech.

Resumé

Bakalářská práce stručně charakterizuje jednotlivá povolání od minulosti do současnosti. Historie povolání sumarizuje individuální povolání Starověkého Řecka, Říma a Egypta, vesnická a městská řemesla, která se rozvíjela v Rusku od 9. do 13. století.

Součástí druhé kapitoly jsou aktuální informace, které se týkají současnosti a budoucnosti povolání v Rusku. Součástí druhé kapitoly je stručné pojednání věnované přechylování v rodě substantiv - názvů povolání, výběrově je zpracována slovní zásoba z hlediska etymologického.

Práce obsahuje přílohu - česko–ruský slovníček základních pojmů, vztahujících se k tématu, dále pak dotazník nastiňující současnou situaci v zaměstnanosti v hlavním městě RF - Moskvě.

Resume

This bachelor thesis including concise description of individual profession divided into the history and present. History of the profession summarizes individual profession of ancient Greece, Rome and Egypt, rural and urban craft that developer in Russia since 9 to 13 century.

Second part of chapter incorporate current information regarding the present and future of the Russian profession. At the end of the second chapter is mention of formation of the names of profession and vocabulary within the study area.

The work contains an attachment Czech – Russian glossary of the basic terms related to the topic and questionnaire outlining the work situation in Moscow.

Резюме

Бакалаврская работа посвящается описанию профессий с исторической точки зрения. Предлагается перечень профессий Древней Греции, Рима и Египета, внимание уделяется рассмотрению деревенских и городских ремесел в России с IX до XII века.

Вторая глава содержит актуальные данные о востребованных профессиях в близком будущем. Составной частью второй главы являются некоторые замечания

относящиеся к наименованиям профессий с точки зрения лингвистической, выборочно дается этимологический анализ лексем, характеризуется актуальный словарный запас. Работа включает приложение чешско - русский словарь основных понятий и анкету, результаты которой демонстрируют конкретные актуальные результаты на рынке труда и занятости населения.

Použitá literatura

Bibliografická literatura

DOLEŽELOVÁ, Eva. *Lekci po morfologii ruského jazyka*. Brno: Masarykova univerzita Brno, 2013, 159 s. ISBN 978-80-210-6232-0

Kolektiv autorů Encyklopedický dům. *Slovník cizích slov*. Praha, Levné knihy KMa, 2006. ISBN: 80-7309-347-2.

KVASIL, Bohumil a kolektiv. *Malá československá encyklopedie*, I. - II. Svazek. Praha, Academia, 1985.

ŘÍMAN, Josef a kolektiv. *Malá československá encyklopedie*, III. – VI. svazek, Praha, Academia, 1987.

ŽAŽA, Stanislav. *Morfologie ruštiny I*. Brno: Masarykova univerzita Brno, 1996. 166 s. ISBN 80-210-1454-7.

АРИСТОВ, Николай Яковлевич. *Промышленность Древней Руси*. Санкт-Петербург, Книга по Требованию, 1866. ISBN: 978-5-8850-6999-1.

БУЛЬКО, А. Н. *Современный словарь иностранных слов*, Москва, Мартин, 2005. ISBN: 5-8475-0265-6.

КУРИЛОВИЧ, А. Н. *Белорусское народное ткачество*. Академия наук Белорусской ССР, Наука и техника, 1981.

ЛИОКУМОВИЧ, Владимир. *Конструирование обуви*. Москва, Легкая индустрия, 1975.

ПОВЕРИН, Александр. *Гончарное дело, Чернолощенная керамика*, Москва, Культура и традиции, 2002. ISBN:5-86444-102-3.

ПРОХОРОВ, Александр Михайлович и коллектив. *Советский энциклопедический словарь*. Москва: Советская Энциклопедия, 1980.

РАПШОПОРТ, Павел Александрович . *Строительное производство Древней Руси X-XIII в.* Санкт-Петербург, Наука, 1994. ISBN 5-02-027357-0.

РЫБАКОВ, Борис Александрович. *Ремесло Древней Руси*. Академия наук СССР, 1948.

ФАСМЕР, Макс. Этимологический словарь, I. – IV. том, Прогресс, Москва 1967 – 1987.

Internetové zdroje

АКАДЕМИК: Словари и энциклопедии на Академике. [online]. [cit. 2014-03-17].

Dostupné z: http://universal_ru_de.academic.ru

Bigmir)net: ТОП-10 самых опасных профессий 2013 года. [online]. [cit. 2014-01-23].

Dostupné z: <http://news.bigmir.net/life/734054-ТОП-10-samyh-opasnyh-professij-2013-goda>

Бизнес: Человек-будильник и ещё девять более не существующих профессий. [online].

[cit. 2014-04-03]. Dostupné z: <http://www.delfi.lv/biznes/bnews/chelovek-budilnik-i-esche-devyat-bolee-ne-suschestvuyuschih-professij-a-zhal.d?id=44277895>

Блог Бориса Косенко - СЛАВЯНЕ: Профессии Древней Руси. [online]. [cit. 2014-02-05].

Dostupné z: <http://slavyane.org/history/professions-rus.html>

БрестСITY: Брестский фонарщик зажигает фонари. [online]. [cit. 2014-04-03]. Dostupné

z: <http://brestcity.com/blog/vremya-zazhzeniya-fonarej>

VOLGOGRAD.RU: Кадры сегодняшнего дня. [online]. [cit. 2014-02-10]. Dostupné z:

<http://www.volgograd.ru/theme/job/useful/529866.pub>

VOLGOGRAD.RU: Молодые люди не хотят, чтобы родители помогли им искать работу. [online]. [cit. 2014-03-12]. Dostupné z:

<http://www.volgograd.ru/theme/job/useful/520496.pub>

Деловая жизнь: Самые востребованные профессии в России в 2012 году. [online]. [cit.

2014-01-10]. Dostupné z: <http://bs-life.ru/rabota/zarplata/professiya2012.html>

Деловая жизнь: Средняя заработная плата в России и других странах мира в 2014 году.

[online]. [cit. 2014-03-06]. Dostupné z: <http://bs-life.ru/rabota/zarplata/srednyaya-zarplata2014.html>

Древние профессии Египта, Греции и Рима. [online]. [cit. 2013-11-20]. Dostupné z:

<http://www.irk.ru/job/articles/20120312/profession/>

iDnes.cz: Lampář se opět vydal do pražských ulic. [online]. [cit. 2014-04-03]. Dostupné z:

<http://zpravy.idnes.cz/lampar-se-opet-vydal-do-prazskych-ulic-dhf>

JobFair.ru: Новые профессии XXI века. [online]. [cit. 2014-03-12]. Dostupné z: <http://www.jobfair.ru/articles/102>

Левада - центр, аналитический центр Юрия Левады: Самые уважаемые профессии в России - врач и учитель. [online]. [cit. 2014-01-17]. Dostupné z: <http://www.levada.ru/05-10-2012/samy-e-uvazhaemye-professii-v-rossii-vrach-i-uchitel>

Семейный бюджет: Самые популярные профессии в России. [online]. [cit. 2014-01-10]. Dostupné z: <http://7budget.ru/detail.php?ID=43873>

Словари и энциклопедии на Академике: Справочник по правописанию и стилистике; Род названий лиц женского пола по профессии, должности и т.д. [online]. [cit. 2014-01-14]. Dostupné z: http://pravopisanie_i_stilistika.academic.ru/222/Род_названий_лиц_женского_пола_по_профессии%2C_должности_и_т.д.

Современная экономическая теория: Российский рынок труда. Безработица. [online]. [cit. 2014-03-11]. Dostupné z: <http://modern-econ.ru/ekonomika-rossii/osobennosti/rynok-truda.html>

Страницы истории рыболовства: Промыслы древнерусской деревни: рыболовство. [online]. [cit. 2014-01-13]. Dostupné z: <http://histfishing.ru/biblio/tema/7-rybprom/206-mosiyash-s-rybolovstvo-v-drevnej-rusi>

Реальный Волгоград: Безработица в Волгограде. [online]. [cit. 2014-02-10]. Dostupné z: <http://serious-life.livejournal.com/184551.html>

Редкие профессии: Редкие профессии в России. [online]. [cit. 2014-01-15]. Dostupné z: <http://working-papers.ru/redkie-professii>

RG.RU: Безработица в Москве достигла исторического минимума. [online]. [cit. 2014-02-10]. Dostupné z: <http://www.rg.ru/2013/07/22/bezrobotica-site-anons.html>

RG.RU: Пять наиболее ценных профессий в 2014 году. [online]. [cit. 2014-04-03]. Dostupné z: <http://www.rg.ru/2013/12/13/professii-site.html>

Финам: Самые востребованные профессии будущего. [online]. [cit. 2014-01-21]. Dostupné z: <http://finam.info/news/samie-vostrebovannie-professii-budushego/>

Příloha:

Česko - ruský slovníček

Vesnická řemesla:

Kovářství

bahenní ruda

kovář

pec

dmychadlo

kovářské kleště velké a malé

kovadlinu

kovářské kladívko

Výroba šperků

kov

odlévání

tyglík

Hrnčířství

hlína

hrnčířský kruh

jehla

lžíce

stěrka

pec

skalpel

Tesařství

Obuvnictví

obuv

láptě

vysoké boty, holínky

Tkalcovství

len

konopí

vlna

příze

kolovrat

látka

Městská řemesla:

Kovářství

chladné zbraně

кузнечное дело:

болотная руда, f.

кузнец, m.

горн, m.

мех, m.

кузнечные клещи, pl. (большие, малые)

кузнечная наковальня, f.

кузнечный молоток. M.

ювелирное дело:

металл, m.

отливание, n.

тигель, m.

гончарное дело:

глина, f.

гончарный круг, m.

игла, f.

ложка, f.

шпатель, m.

печь, f.

скальпель, m.

плотничье ремесло, плотничество

сапожное дело:

обувь, f.

лапти, pl.

сапоги, pl.

изготовление тканей:

лён, m.

конопля, f.

шерсть, f.

пряжа, f.

прялка, f.

ткань, f.

кузнечное дело:

холодное оружие, n.

rukojeť
čepel
pochva
šíp
kosa
nýt
pluh
radlice
srp
nůž
pila
nůžky
hřebík
spona
váha
kotel
zámek
klíč
křesadlo
řetěz
obruč vědra
meč
štít
kopí
šavle
bojová sekera
helma
brnění
kuš
podkova
třmen
ostruha

Slévárenské řemeslo

odlévat
ocel
litina
tvarovat
vyřezat
zlato
stříbro
měď
cín
šperk
ikona
číše
příbor

Терání a ražba

razit

эфес, m.
клинок, m.
ножны, pl.
стрела, f.
коса, f.
заклёпка, f.
плуг, m.
лемех, m.
серп, m.
нож, m.
пила, f.
ножницы, pl.
гвоздь, m.
пряжка, f.
весы, pl.
котёл, m.
замок, m.
ключ, m.
кресало, n.
цепь, f.
обруч, m. вёдра, n.
меч, m.
щит, m.
копье, n.
сабля, f.
боевой топор, m.
шлем, m.
броня, f.
арбалет, m.
подкова, f.
стрема, n.
шпора, f.

литейное дело:

отливать, nedokonavé sloveso
сталь, f.
чугун, m.
формировать, nedokonavé sloveso
вырезать, dokonavé sloveso
золото, n.
серебро, n.
медь, f.
олово, n.
ювелирное изделие, n.
икона, f.
бокал, m.
столовый прибор, m.

ковка и чеканка:

чеканить, nedokonavé sloveso

ornament
reliéfní

орнамент, m.
рельефный

Hrnčířství

rozmanitý
hrnek
džbán
mísa
cihla
hliněná figurka

гончарное дело:

разнообразный
горшок, m.
кувшин, m.
миска, f.
кирпич, m.
глиняная фигурка, f.

Ražení stříbra a zlata

čern
jasnost
namalovat
matrice

тиснение серебра и золота:

чернь, f.
яркость, f.
нарисовать, dokonavé sloveso
матрица, f.

Zlacení a inkrustace

vykovat

позолота и инкрустация:

выковать, dokonavé sloveso

Filigrán

drátek

филигрань:

проволока, f.

Sklářství

sklo
říční písek
uhličitan draselný
kuchyňská sůl
vápno
oxid měďnatý
síra
oxid mangančitý

производство стекла:

стекло, n.
речной песок, m.
поташ, m.
поваренная соль, f.
известь, f.
окис меди, m.
сера, f.
окис марганца, m.

Kožedělné řemeslo,

krejčovství

kůže
koželuh
vysoké boty
obuvnictví

кожевенное дело,

портняжное дело:

кожа, f.
кожевник, m.
сапоги, pl.
сапожное дело, n.

Vydávání knih

pergamen
písař
knihař

книжное дело:

пергамент, m.
переписчик, m.
переплётчик, m.

Zpracování dřeva

tesářství
tesař
truhlářství
truhlář

обработка дерева:

плотничество, n.
плотник, m.
столярное ремесло, n.
столяр, m.

dřevo
povoz
poříz
vrták
teslice
dláto
hoblík
sekera
lodní stavitelství
bednářství
výroba sudů

Kamenictví

mramor
žula
pískovec
vápenec
břidlice
bělokamenná stavba

Zpracování kostí

kost
knoflík
rukojeť nože a meče
hřeben
hrací kostky
šachy
soustruh

Stavitelství

dřevo
architektura
cedr
jedle
bělokamenná stavba

Řemesla, která se vztahují k potravě:

Rybářství

jeseter
okoun
štika
losos
lín
úhoř
lovit

Ovocnářství a zahradnictví

ovoce
jabloň
třešeň

дерево, n.
повозка, f.
скобель, f.
сверло, n.
тесло, n.
долото, n.
струг, m.
топор, m.
кораблестроение, n.
бондарное производство, n.
бочарное производство, n.

обработка камни:

мрамор, m.
гранит, m.
песчаник, m.
известняк, m.
сланец, m.
белокаменная стройка, f.

обработка кости:

кость, f.
пуговица, f.
рукоять, f. ножей, m. и мечей, m.
гребень, m.
игральные кости, f.
шахматы, pl.
токарный станок, m.

строительство:

дерево, n.
архитектура, f.
кедр, m.
пихта, f.
белокаменная стройка, f.

рыболовство:

севрюга, f., осётр, m.
окунь, m.
щука, f.
лосось, m.
лινь, m.
угорь, m.
ловить кого, nedokonavé sloveso

садоводство и огородничество:

фрукты, plurál
яблоня, f.
черешня, f.

řepa
zelí
chmel
bob
dýně
česnek
cibule

Dobytkářství

chovat
ovce
koza
kůň
vůl
prase
drůbež
slepice
husa
kachna
tažné zvíře
koňák, ten co se stará o koně
pasák ovcí

Včelařství

včela
osika
lípa
dub
borovice
vosk
med

Zemědělství

mlynářství
mlýnský kámen

Vaření soli

sůl
vupařování

Současnost povolání:

volba
nezaměstnanost
zaměstnání
zaměstnavatel
zaměstnanec
praxe
mzda

репа, f.
капуста, f.
хмель, m.
боб, m.
дыня, f.
чеснок, m.
лук, m.

скотоводство:

разводить чего, nedokonavé sloveso
овца, f.
коза, f.
лошадь, f., конь, m.
вол, m.
свинья, f.
птица, f.
курица, f.
гусь, m.
утка, f.
тягловое животное, n.
конюх, m.
овчар, m.

бортничество:

пчела, f.
осина, f.
липа, f.
дуб, m.
сосна, f.
воск, m.
мёд, m.

земледелие:

мельничное производство, n.
жернов

солеварение:

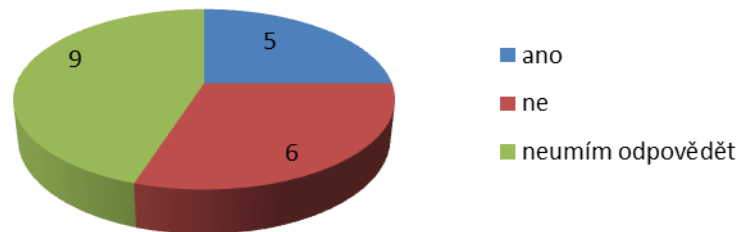
соль, f.
выпаривание, n.

выбор, m.
безработица, f.
работа, f.
работодатель, m.
работник, m.
практика, f.
зарплата, f.

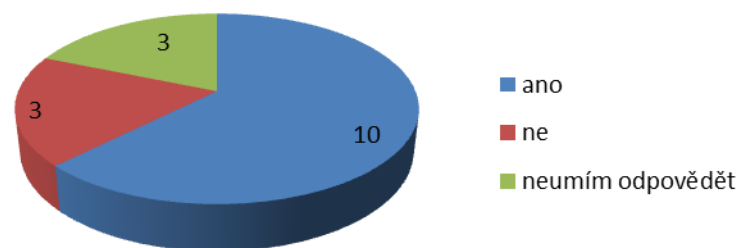

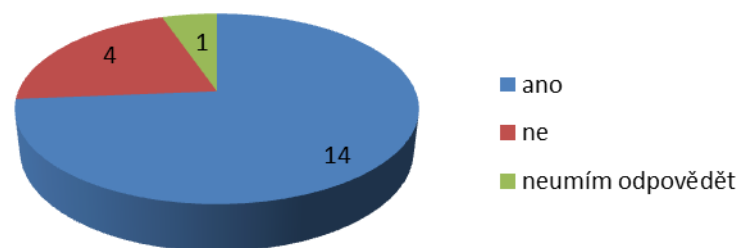
(15 - 30 let)
**Jste přesvědčení o správnosti
výběru profese?**

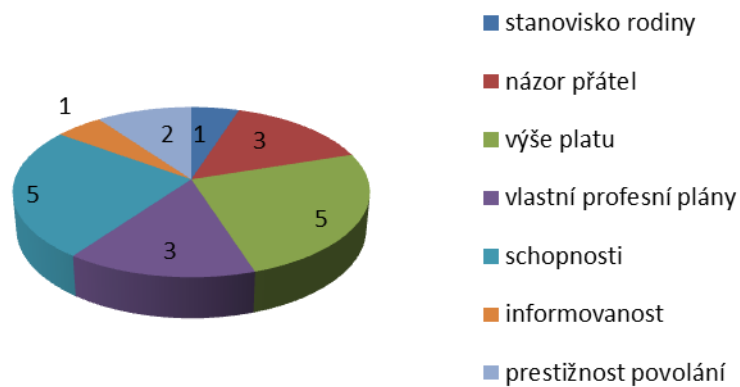
(30 - 45 let)
**Jste přesvědčení o správnosti
výběru profese?**

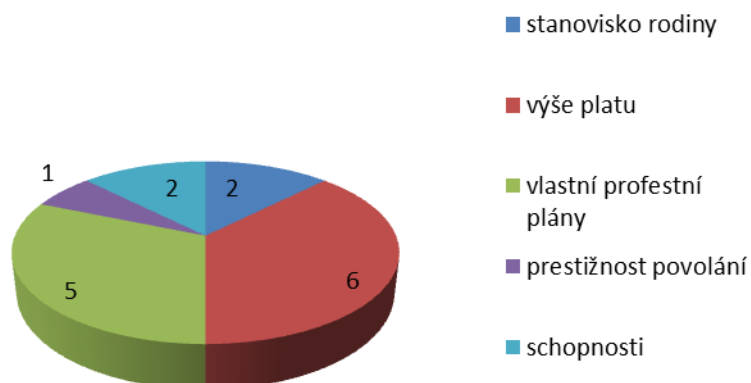
(45 - 50 let)
**Jste přesvědčení o správnosti
výběru profese?**

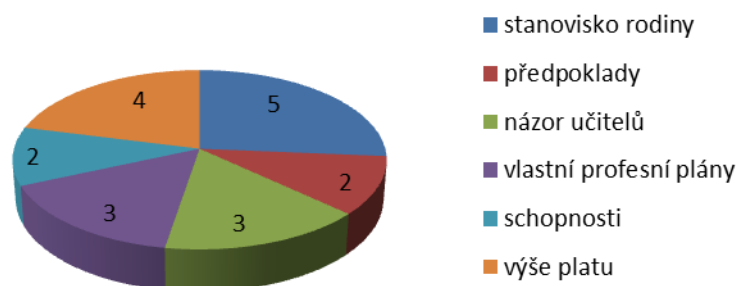
(15 - 30 let)
Ovlivnění při výběru povolání

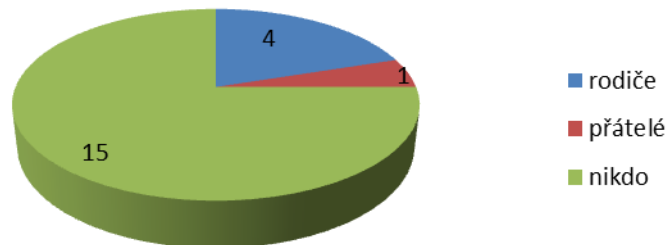
(30 - 45 let)
Ovlivnění při výběru povolání

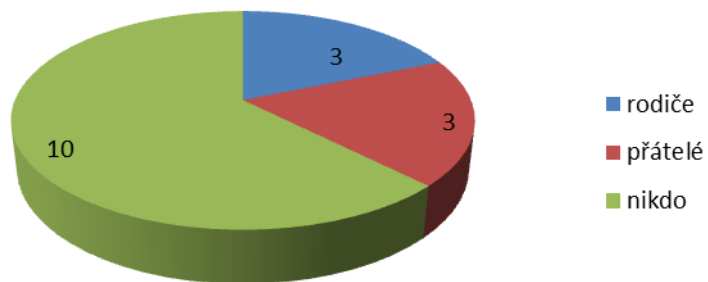
(45 - 60 let)
Ovlivnění při výběru povolání

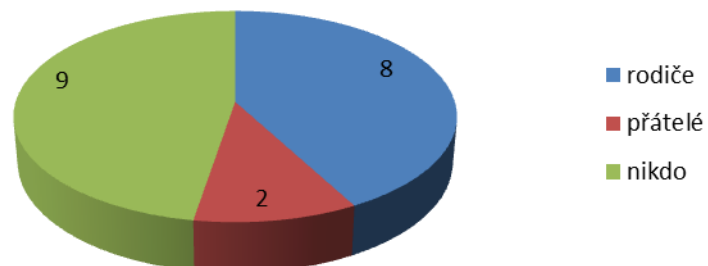
(15 - 30 let)
S volbou vašeho zaměstnání
vám pomohli

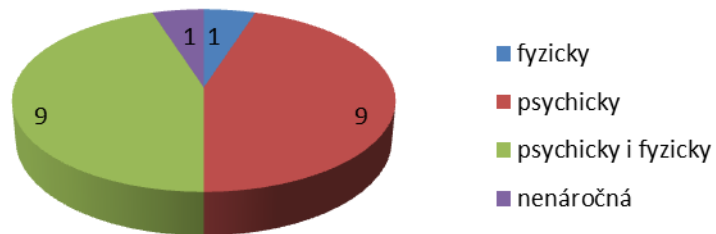
(30 - 45 let)
S volbou vašeho zaměstnání
vám pomohli

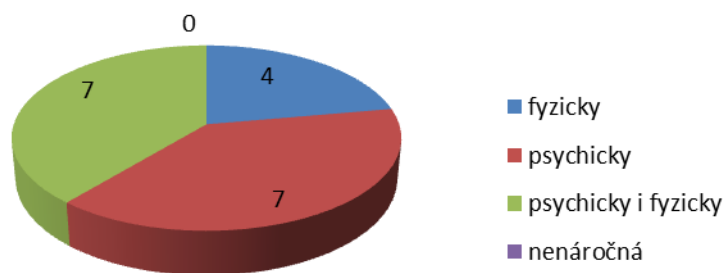
(45 - 60 let)
S volbou vašeho zaměstnání
vám pomohli

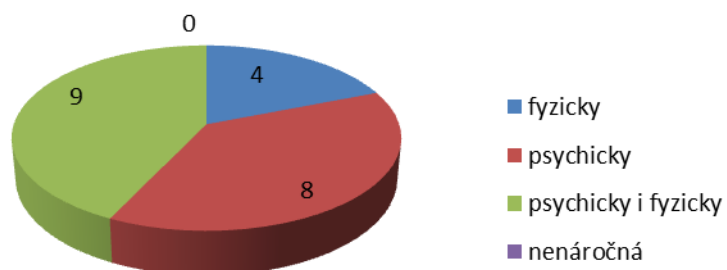
(15 - 30 let) Náročnost práce

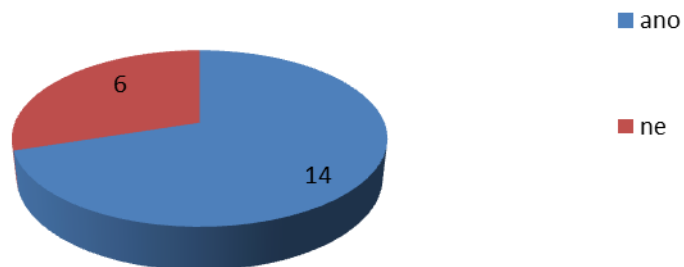
(30 - 45 let) Náročnost práce

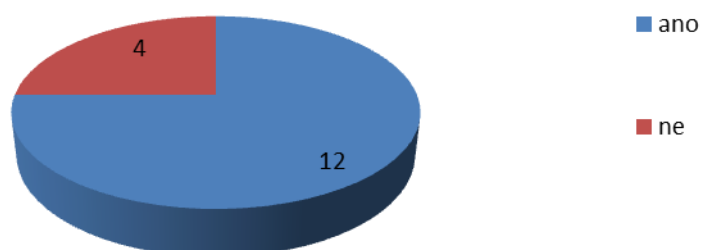
(45 - 60 let) Náročnost práce

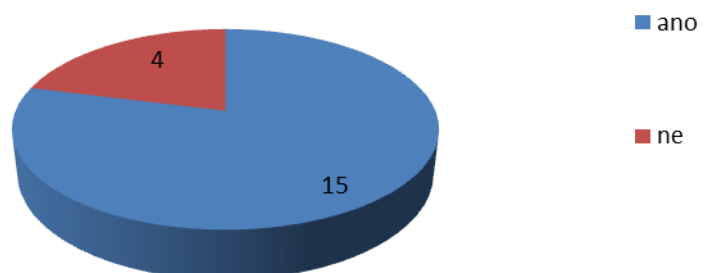
(15- 30 let)
Jste spokojení se svou prací?

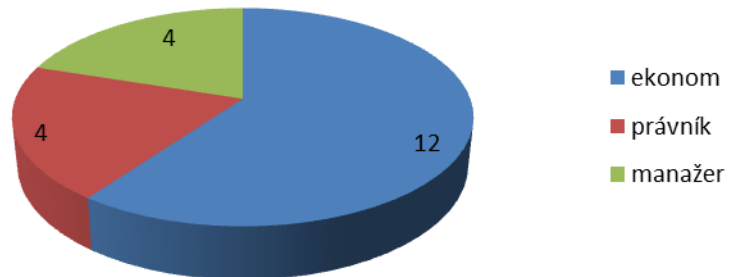
(30 - 45 let)
Jste spokojení se svou prací?

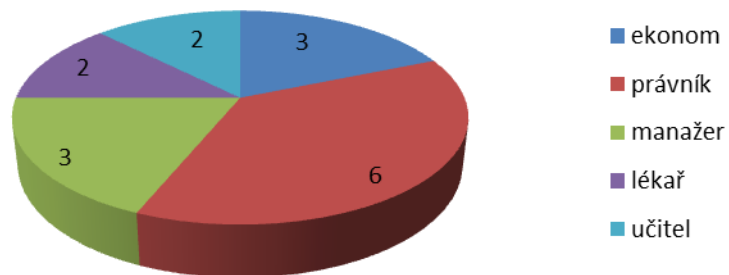
(45 - 60 let)
Jste spokojení se svou prací?

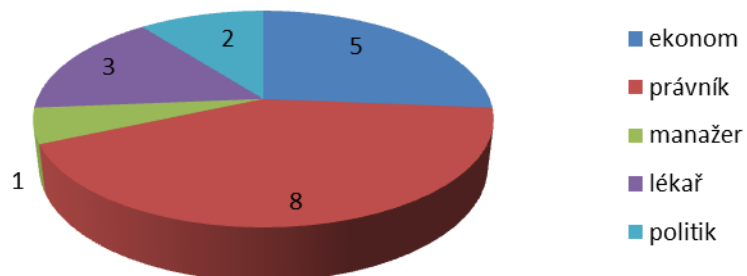
(15 - 30 let)
Nejžádanější povolání

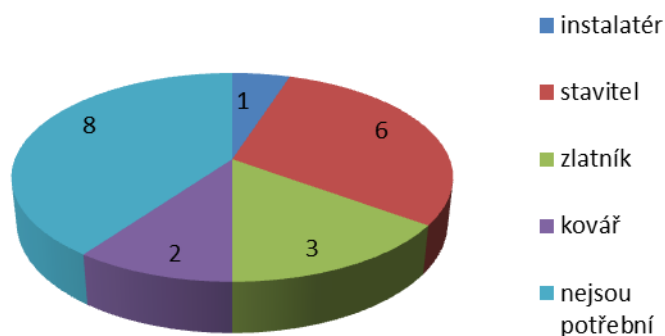
(30 - 45 let)
Nejžádanější povolání

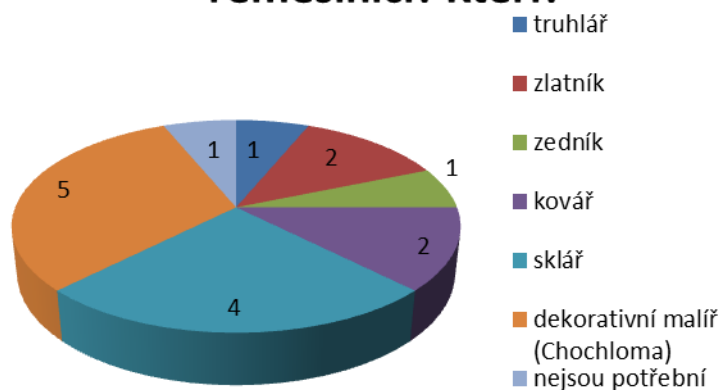
(45 - 60 let)
Nejžádanější povolání

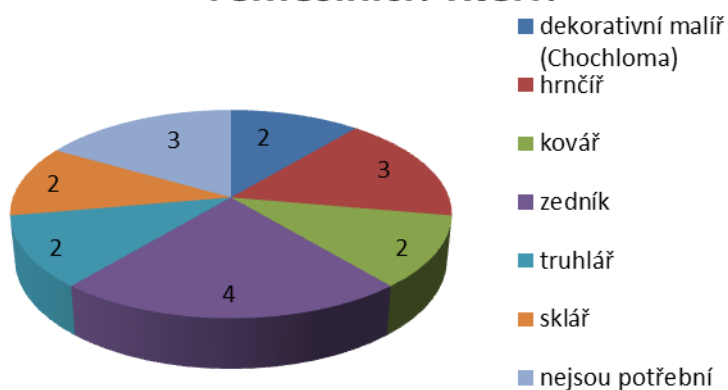
(15 - 30 let)
Jsou v dnešní době potřební
řemeslníci? Kteří?

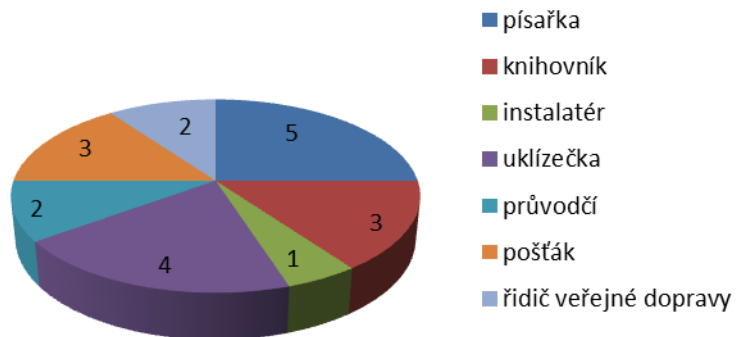
(30 - 45 let)
Jsou v dnešní době potřební
řemeslníci? Kteří?

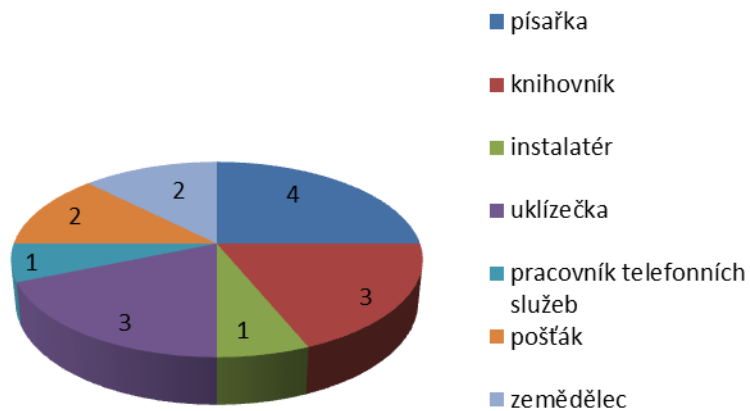
(45 - 60 let)
Jsou v dnešní době potřební
řemeslníci? Kteří?

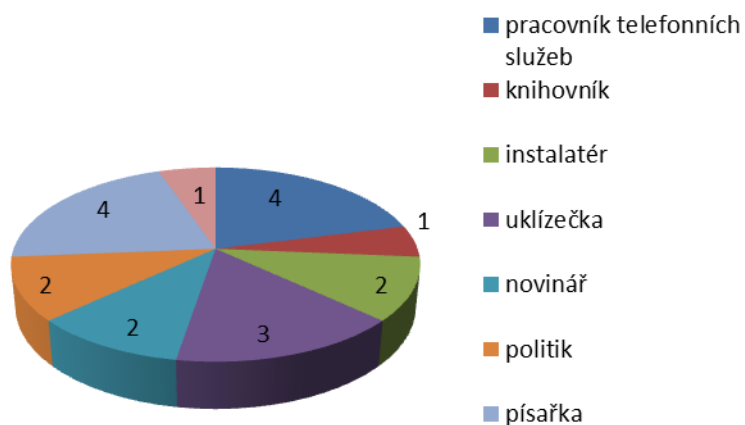
(15 - 30 let)
Nejméně populární profese

(30 - 45 let)
Nejméně populární profese

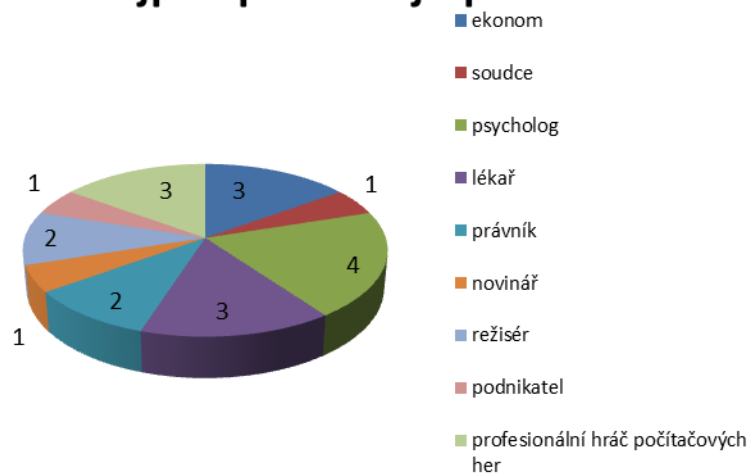
(45 - 60 let)
Nejméně populární profese

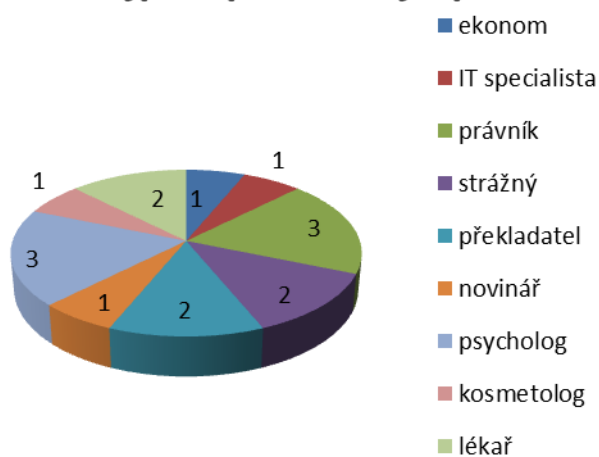
(15 - 30 let)

Nejperspektivnější povolání

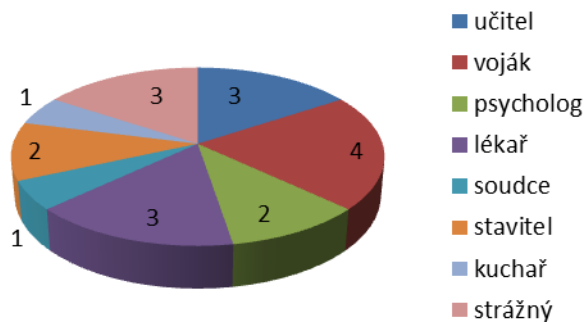
(30 - 45 let)

Nejperspektivnější povolání

(45 - 60 let)

Nejperspektivnější povolání

Tento dotazník byl směřován pouze na pracující obyvatele města Moskvy. Po vyhodnocení dotazníku jsem dospěla k závěru, že mladší generace je při výběru profese ovlivněná nejvíce penězi a profesními plány stejně jako střední věková kategorie, starší generace preferuje též výši platu, ale stanovisko rodiny je pro ně důležitější. S volbou zaměstnání většina dotazovaných nepotřebovala ničí pomoc, avšak u starší generace byla důležitá i pomoc od rodiny a rodinných příslušníků. Více respondentů odpovědělo kladně na otázku, zda jsou se svou prací spokojení. Všechny kategorie se shodly, že jejich práce je psychicky nebo fyzicky i psychicky náročná. Odlišnosti mezi věkovými kategoriemi jsou přehledně znázorněné v uvedených grafech.